

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VEDLEJŠÍ DOLOŽKY V ZÁVĚTI

Jaroslav Kanta

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Jaroslav KANTA
Osobní číslo:	R15M0131P
Studijní program:	M6805 Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Téma práce:	Vedlejší doložky závěti
Zadávací katedra:	Katedra občanského práva

Zásady pro vypracování

1. Úvod
 2. Vývoj vedlejších doložek
 3. Pojetí současného dědického práva
 4. Vedlejší doložky
 5. Vykonavatel závěti
 6. Správce pozůstalosti
 7. Závěr
-

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 20. července 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma *Vedlejší doložky závěti* vypracoval samostatně, a že jsem řádně vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne 31. března 2021

Jaroslav Kanta

Poděkování

Rád bych zde poděkoval svému vedoucímu diplomové práce, panu JUDr. Jindřichu Psutkovi, Ph.D., za cenné a užitečné rady, připomínky a odbornou pomoc. Dále bych rád poděkoval své rodině za velkou podporu, trpělivost a pomoc v průběhu celého studia.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Vedlejší doložky závěti v historii	3
2.1 Historické vymezení vedlejších doložek v závěti	3
2.2 Obecný občanský zákoník.....	3
2.2.1 Výminka	3
2.2.2 Doložka času	5
2.2.3 Příkaz.....	6
2.2.4 Správa pozůstalosti	6
2.2.5 Vykonavatel poslední vůle.....	7
2.3 „Střední“ občanský zákoník	7
2.3.1 Neplatné vedlejší doložky závěti	7
2.3.2 Vymezení podmínek.....	8
2.3.3 Podmínka.....	9
2.3.4 Určení doby	10
2.3.5 Příkaz.....	10
2.4 Občanský zákoník.....	11
2.4.1 Podmínka.....	11
2.4.2 Dědická substituce	12
2.4.3 Příkaz.....	13
2.4.4 Správce dědictví	13
2.4.5 Vykonavatel závěti	15
3. Současná pozitivně právní úprava vedlejších doložek v závěti.....	16
3.1 Podmínka	16
3.1.1 Obecné souvislosti.....	16
3.1.2 Obecné vymezení podmínky.....	16
3.1.3 Základní podstata podmínky.....	19
3.1.4 Opakování podmínky.....	20
3.1.5 Závět s odkládací podmínkou	21
3.1.6 Nemožné podmínky.....	22
3.1.7 Podmínky nemožné od počátku a dodatečná nemožnost podmínky.....	23
3.1.8 Procesní souvislosti	24
3.2 Doložení času.....	25
3.2.1 Obecné souvislosti.....	25
3.2.2 Obecné vymezení doložení času	25
3.2.3 Rozhodná doba	26
3.2.4 Přejedání práva dědice na osoby zůstavěné doložením času.....	27
3.2.5 Nemožné doložení času	28
3.2.6 Procesní souvislosti	28
3.3 Příkaz.....	29
3.3.1 Obecné souvislosti.....	29

3.3.2	Obecné vymezení příkazu.....	30
3.3.3	Obsah příkazu.....	31
3.3.4	Lhůta k provedení příkazu.....	32
3.3.5	Zákaz zcizení a zatížení.....	33
3.3.6	Zrušení zákazu zcizení a zatížení soudem.....	34
3.3.7	Přibližné splnění příkazu.....	35
3.3.8	Vymáhání příkazu.....	35
3.3.9	Přání bez právní závaznosti.....	37
3.3.10	Příkaz s pohružkou.....	38
3.4	Zvláštní ustanovení.....	40
3.4.1	Obecné souvislosti.....	40
3.4.2	Obecné vymezení.....	40
3.4.3	Svěřenské nástupnictví.....	41
3.4.4	Přední dědic.....	43
3.4.5	Následný dědic.....	44
3.4.6	Vyrovnaní následného a předního dědice.....	44
3.4.7	Převzetí a plnění závazků následného dědice.....	45
3.4.8	Spory, zda dědické právo dospělo.....	46
3.4.9	Přední a následný odkazovník.....	46
4.	Vykonavatel závěti.....	47
4.1.1	Vykonavatel závěti obecně.....	47
4.1.2	Povolání vykonavatele závěti.....	48
4.1.3	Práva a povinnosti vykonavatele závěti.....	49
4.1.4	Správa pozůstalosti vykonavatelem závěti.....	50
4.1.5	Důvody zániku funkce vykonavatele závěti.....	51
4.1.6	Odměna a náhrada hotových výdajů.....	52
4.1.7	Námítka neplatnosti povolání vykonavatele závěti.....	53
4.1.8	Činnosti vykonavatele závěti v dalších řízeních.....	54
5.	Správce pozůstalosti.....	55
5.1.1	Postavení správce pozůstalosti.....	55
5.1.2	Povolání správce pozůstalosti.....	56
5.1.3	Povolání správce pozůstalosti soukromou listinou.....	57
5.1.4	Jmenování soudem.....	57
5.1.5	Obsah listiny o povolání správce pozůstalosti.....	59
5.1.6	Zahájení výkonu funkce.....	59
5.1.7	Práva a povinnosti správce pozůstalosti.....	60
5.1.8	Právní prostředky k výkonu funkce.....	61
5.1.9	Vztah k vykonavateli závěti.....	61
5.1.10	Odměna za výkon správy pozůstalosti.....	62
5.1.11	Odstoupení z funkce správce pozůstalosti.....	63
5.1.12	Odvolení z funkce správce pozůstalosti.....	64

6. Pořízení pro případ smrti.....	67
6.1 Dědění ze závěti.....	67
6.1.1 Náležitosti závěti	68
6.1.2 Formy závěti	69
6.1.3 Zrušení závěti	70
6.2 Dovětek.....	71
6.3 Dědická smlouva	72
6.3.1 Práva a povinnosti stran	73
6.3.2 Dědická smlouva uzavřená mezi manželi	74
6.3.3 Zrušení dědické smlouvy	74
7. Závěr.....	76
8. Cizojazyčné resumé	78
9. Seznam použitých zkratk	80
10. Zdroje	81

1. Úvod

Ze života za sebou zanecháme mnoho krásných vzpomínek, díky kterým zůstaneme v srdcích našich nejbližších. Zůstane však po nás i mnoho věcí, které jsme celý život nabývali a po naší smrti vždy někomu připadnou. Je jen na nás, jakým způsobem ovlivníme nakládání s naším majetkem. Zda přenecháme náš majetek zákonným dědicům dle jejich podílu, případně zda dané jmění připadne státu jako odúmrť. Možnost, kterou dává platná právní úprava, nám umožňuje rozhodnout, jak bude s věcmi, které po nás zbyly nakládáno. Tato úprava nám umožňuje rozdělit náš majetek tak, aby ho dostal nabyvatel, který k němu má určitý vztah, či by se o něj dokázal nejlépe postarat. K tomuto účelem můžeme využít instituty, které jsou obsahem této diplomové práce. Tyto instituty se nazývají „Vedlejší doložky v závěti“.

Vedlejší doložky v závěti obsahují jednu z možností, jakým postupem může být řešena životní situace. Jejich uplatněním můžeme ovlivnit, jakým způsobem bude s majetkem, který jsme za celý život nabyli, po naší smrti nakládáno. Tato úprava, která se znovu objevuje v našem právním řádu, umožňuje svobodnou vůli v rozhodování, kdo by se měl stát naším případným dědicem, a také za jakých okolností bude možné získat dědické právo k pozůstalostnímu majetku.

Cílem této diplomové práce je analýza vedlejších doložek závěti z pohledu historického, s převážným zaměřením na platnou právní úpravu, vymezující dispozici zůstavitele se svým majetkem po své smrti.

Úvodní kapitola se zaměřuje na historické vymezení vedlejších doložek v závěti, které jsou obsaženy v jednotlivých právních úpravách. Z uvedeného je zřejmé, že OZ není prvním právním řádem na našem území, který ustanovení vedlejších doložek v závěti definuje. Tato kapitola bude obsahovat analýzu a vymezení právních úprav odlišných od platné právní úpravy v OZ. Bude zde také zahrnuta neplatnost podmínek souvisejících s politickým vývojem v SOZ z roku 1950 a ObčZ z roku 1964, které se dotýkají dědického práva.

Hlavní obsahová stránka diplomové práce bude věnována pozitivně právní úpravě vedlejších doložek v závěti. Začátek této části diplomové práce bude vymezovat vedlejší doložky a jejich možné uplatnění v závěti. Mezi takto uvedené instituty patří podmínka, doložka času a příkaz. Bude zde řešena jejich analýza dle zákonné úpravy spojená s charakteristikou případných problémů, které mohou jejich vydáním nastat. Další uvedené instituty v hlavní části této práce se budou

věnovat vykonavateli závěti a správci pozůstalosti. Zde bude rozebíráno, jakým způsobem dané instituty fungují, jak mohou být tyto osoby dosazovány do funkce, také jejich následné ukončení výkonu.

Závěr práce bude věnován vymezení obecných institutů, kterými je možné upravit pořízení pro případ smrti, kde bude pojednáno o dědictví vycházející ze situace, kdy chce zůstavitel svůj majetek rozdělit podle své vůle, nikoliv dle zákonného dědění. Těmito instituty jsou závěť a s ní spojený dovětek. Další právní úprava vymezená touto kapitolou bude dědická smlouva. Vymezení obecných institutů bude upraveno pro lepší pochopení zůstavitelovi možnosti disponovat s jím nabytým majetkem pro případ smrti.

2. Vedlejší doložky závěti v historii

2.1 Historické vymezení vedlejších doložek v závěti

Vymezení nynější úpravy vedlejších doložek v závěti dle OZ na našem území není prvním právním předpisem, který přináší novinku v podobě vedlejších doložek v závěti. OZ tyto instituty pouze obnovuje, protože – jak vyplývá z níže popsaného – tyto instituty nebyly neznámé předchozím právním úpravám platným na našem území.

2.2 Obecný občanský zákoník

Císařský patent č. 946/1811 Sb. a násl. na našem území platil od 1. 1. 1812 až do 31. 12. 1950. OZO dovoľoval omezení poslední vůle ve svých ustanoveních v § 695 a násl. Zůstavitel měl tedy možnost podmínit nabytí dědictví výminkou, časovým určením a příkazem.¹

2.2.1 Výminka

Výminka byla v poslední vůli brána jako vedlejší ustanovení obsahující určitou činnost, na které bylo závislé případné nabytí podílu takto určeného. Výminka byla spojena s nejistou událostí, která měla být splněna daným konáním, které bylo rozpoznatelné okolím, nestačila tedy jen myšlenková pohnutka. Podmínka mohla obsahovat např. výminku spojenou s uzavřením manželství, či výkonem spojeným s pohřbem zesnulého.² Výminka musela ve své obsahové části ustanovit nejistou právní událost, závislou na splnění dané výminky. Její ustanovení mělo obsahovat událost spojenou se vznikem, zánikem nebo rozsahem práv, které podléhali určité nejistotě v budoucí události. Výjimkou z výminek obsahující nejistou událost jsou nutné výminky, které by měly být známy od samého počátku. Tedy hned udělením výminky je dáno, co může a nemůže nastat. Např. syn nabude dědictví po smrti otce.³

¹ viz. ozo.

² SVOBODA, Emil. *Dědické právo*. Praha: Vesmír, 1921, s 50.

³ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. III. Díl. 1. vydání. Praha: V. Linhart, 1936. s. 281.

Výminky byly děleny na výminku odkládací (suspenzivní) a výminku rozvazovací (resolutivní). Výminka odkládací obsahovala ustanovení, kterým se nabytí dědického práva odkládalo do naplnění dané podmínky. Tedy až naplněním dané podmínky mohl dědic nabýt právo na dispozici s majetkem zůstavitele. Např. dědic se dostane k dědictví až po vystudování vysoké školy lékařské. Výminka rozvazovací obsahovala opačné ustanovení, které spojovalo určité splnění podmínky se zánikem práva k dědictví. Např. syn do dovršení zletilosti bude dostávat z dědictví určitý obnos na jeho život a aktivity. Splnění rozvazovací výminky souviselo se zánikem určitého práva a případný přechodu práva k dědictví na osobu náhradního nebo zákonného dědice.⁴

Zůstavitel měl ve vymezení výminek v posledním pořízení dostatečnou volnost, která však byla v určitých případech omezena zákonem. Omezení bylo spojeno především s nemožností, aby zůstavitel vydal podmínky nesrozumitelné, nemožné a nedovolené. Výminka nesrozumitelná, byla taková, kterou nebylo možno srozumitelně interpretovat. Její výklad tedy nebyl dostačující pro její porozumění. Na takto uvedenou podmínku se pak hledělo jako by nikdy nebyla zůstavitelem uvedena.⁵ Za výminku nemožnou můžeme považovat tu, která zřizuje vznik práva s právní událostí nemožnou, nebo tou, která nemůže nastat. Nebylo bráno na zřetel, zda šlo o výminku absolutně či relativně neplatnou, nebo zda šlo o nemožnost subjektivně či objektivně určenou. U nemožnosti stanovené odkládací podmínkou, je tato podmínka spatřována jako neplatná ve vztahu k poslednímu pořízení. Rozvazovací podmínka při své nemožnosti byla brána jako by neměla žádný význam a nebylo k ní přihlíženo.⁶ Stejné omezení u nemožných podmínek bylo stanoveno i v případech, kdy byla nemožnost dána od začátku, nebo kdy nemožnost vznikla následně. V případě nemožnosti vzniklé již sepsáním poslední vůle, byla její nemožnost dána bez možnosti výkladu, zda by případně mohla být splněna či nikoliv. Podmínka dodatečně nemožná byla posuzována jako platná, a to do doby, než byla zjištěna její nemožnost.⁷

Výminka nedovolená byla dána způsobem neumožňujícím její výkon z důvodu porušení zákona nebo rozporu s dobrými mravy. Nedovolenost může být spojena se smrtí určité osoby, až tímto výkonem bude přechod práva umožněn. Toto

⁴ BEDNÁŘ, V. *Testamentární dědická posloupnost*. vyd. 2011 Plzeň, Aleš Čeněk naklad s 28.

⁵ ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír et al. *Komentář k československému občanskému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi. III. díl*, 1. vyd. Praha: V. Linhart, 1936, s. 283

⁶ Tamtéž.

⁷ BEDNÁŘ, V. *Testamentární dědická posloupnost*. vyd. 2011 Plzeň, Aleš Čeněk naklad s 29.

jednání bylo spojeno i s nedovolenou podmínkou zakazující uzavření manželství obecně. Takto stanovené podmínky byly od počátku neplatné. Opakem této neplatnosti u manželství bylo dáno výminkou, která určovala zákaz manželství s konkrétní osobou nebo možnost zákazu uzavření manželství v určitém období či ve stanovený den.⁸

Výminka mohla být v případě informovanosti, avšak i bez vědomosti o dané podmínce, dědicem splněna již za života zůstavitele. Pro tento případ bylo pak nutné následné posouzení, zda podmínka splněná za života zůstavitele musí být znovu naplněna nebo není potřeba opakovaný výkon, případně, že opakování již není možné.⁹ Bylo předpokládáno, že výminka má být splněna až po smrti zůstavitele, což zakládalo povinnost dědice výminku splnit následně znovu, pokud to bylo možné. Jen v případech, kdy splnění dané podmínky nebylo možné opětovně splnit, pak zákon bral podmínku naplněnou před smrtí zůstavitele za platně splněnou.¹⁰

2.2.2 Doložka času

Doložka času zakládala jistotu, že určitý okamžik časově určený nastane. Což se dá spatřovat jako největší rozdíl mezi časovou doložkou a výminkou, která byla založená na nejisté právní události v budoucnu. Doložka mohla být ustanovena jak odkládací, tak i rozvazovací výminka. Tedy, že osoba zůstavitele mohla někomu přikázat dědictví jen na určitou dobu, a v opačném případě, že dědictví se nabývalo až uplynutím stanovené doby. Např. můj syn dostane mou motorku až dva roky po mé smrti.¹¹ Pro případy, kdy se dědic nedožil zůstavitelem určeného času, platilo pravidlo, že dědictví nenabyté z důvodu smrti přecházelo na dědice původního dědice.¹²

⁸ ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír et al. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi. III. díl*, 1. vyd. Praha: V. Linhart, 1936, s. 280–291.

⁹ HARTMANN, A., *Poslední pořizování*. V Praze: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Sběrka pojednání z československého práva, 1935, s. 34.

¹⁰ BEDNÁŘ, V. *Testamentární dědická posloupnost*. vyd. 2011 Plzeň, Aleš Čeněk naklad s 30.

¹¹ Tamtéž.

¹² BÍLEK, Petr; ŠEŠINA, Martin. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Zákony s poznámkami*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 47.

2.2.3 Příkaz

Příkaz byl brán jako zůstavitelovo nařízení pro dědice nebo odkazovníka, které určovalo, jakým způsobem má být s majetkem nebo jeho podílem nakládáno. Příkaz měl na rozdíl od výminky ustanoveno, že nemusí být vykonáno přesně to, co bylo zůstavitelem určeno. Bylo dáno, že by měl dědic co nejlépe naplnit zůstavitelův příkaz, avšak zde byly možné určité odchylky. Tedy jen přibližné splnění zůstavitelových nařízení bylo bráno jako vykonání příkazu. S tím byla spojena interpretace v případě nejistoty, kdy zůstavitel v poslední vůli přesně neurčil, zda jde o výminku nebo příkaz. Tato nejistota pak byla interpretována jako příkaz v případě, že to bylo pro osobu dědice vhodnější ohledně vykonání.¹³

Příkaz měl být vykonán v době, kterou zůstavitel v poslední vůli vymezil. V případě, že poslední vůle neměla vymezený žádný časový úsek pro splnění příkazu, byla soudem dána doba přiměřená pro vykonání příkazu. Další z možností zůstavitele spojená s příkazem bylo ustanovení, které omezovalo případného dědice, pokud nebyl příkaz vykonán. To mohlo být spojeno s propadnutím práva k dědickému podílu nebo ztrátou práva k určité části majetku zatíženého příkazem.¹⁴

Příkaz měl podobná omezení jako výminka. Bylo zakázáno ukládat příkazy nesrozumitelné, nemožné či nedovolené.¹⁵

2.2.4 Správa pozůstalosti

Dle § 810 OZO mohl dědic, který dostatečně prokázal právo k dědictví, převzít správu a užívání pozůstalosti. Pozůstalostní soud, v případě dostatečně prokázaného dědického oprávnění k majetku, předal správu dědictví takto určenému dědici. K možnosti být správcem pozůstalosti bylo potřeba podat dědickou přihlášku soudu. V případě, že soud přihlášku schválil jako dostačující pro určení práva, vydal usnesení, kterým umožňoval výkon dané funkce. Pokud bylo dědiců více než jen dědic žádající o správu pozůstalosti, mělo být mezi nimi nejdříve domluveno, zda s takovým způsobem správy souhlasí. V situaci, kdy se

¹³ KRČMÁŘ, J., *Právo občanské V. Právo dědické*, III. Doplněné vydání, Praha: Spolek československých právníků, Všehrd, 1937, s. 46.

¹⁴ BÍLEK, Petr; ŠEŠINA, Martin. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Zákony s poznámkami*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 48.

¹⁵ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 30.

dědicové na správě jiným dědicem nedohodli, byl soudem pro výkon dané funkce ustanoven opatrovník. Osoba správce mohla být uvedena i v poslední vůli zůstavitelem, který danou osobu přesně určil za svého správce pozůstalosti pro případ smrti. Pokud měli vykonávat správu všichni zůstavitelovi dědicové, pak se postupovalo dle § 825 OZO o společném vlastnictví.¹⁶

2.2.5 Vykonavatel poslední vůle

Zůstavitel mohl určit osobu vykonavatele poslední vůle, který měl dohlížet nad vykonáním nařízení v poslední vůli obsažených. Záviselo pak na rozhodnutí vykonavatele poslední vůle, zda tuto funkci přijme či nikoliv. V případě přijetí této funkce, byl zodpovědný za její výkon, a byla mu dána povinnost tuto funkci vykonávat osobně.¹⁷ Vykonavatel společně s dědici předkládal soudu důkazy o vyplnění zůstavitelem v poslední vůli určených podmínek, příkazů, případně zda byly vydány odkazy.¹⁸

2.3 „Střední“ občanský zákoník

Zákon č. 141/1950 Sb., který se také nazývá „střední“ občanský zákoník přijatý v rámci právníkové dvouletky, platil na našem území od roku 1951 do 31. 3. 1964. Vznikl pod přímým vlivem totalitní právní nauky a zcela změnil dosavadní náhled na celé občanské právo. Velké změny se udály v oblasti dědického práva. Nový zákoník měl více vyhovovat totalitnímu režimu v chápání civilního práva. Neměl již podporovat kapitalistické soukromé vlastnictví.

2.3.1 Neplatné vedlejší doložky závěti

Neplatnost ustanovení v závěti je obsažena v § 548-551 SOZ. Závěť ve střednědobém občanském zákoníku nemohla obsahovat položky, které ve svém výkladu byly nesrozumitelné nebo odporovaly zákonu či veřejnému pořádku. Ty

¹⁶ BÍLEK, Petr; ŠEŠINA, Martin. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Zákony s poznámkami*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 48.

¹⁷ ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír et al. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi. III. díl*, 1. vyd. Praha: V. Linhart, 1936, s. 556.

¹⁸ BÍLEK, Petr; ŠEŠINA, Martin. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Zákony s poznámkami*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 48.

byly považovány za neplatné. V případě určení majetku pro dědice v závěti určeného, který se v majetku zůstavitele nenachází, je položka brána jako neplatná, protože odkázaný majetek vůbec neexistuje. Jen v případě peněžitých pohledávek je bráno ustanovení dědice jako platné. Pokud se dědicové na plnění ze své pozůstalosti nedohodnou, soud určí poměrnou částku, kterou má každý dědic z pozůstalostního podílu vyplatit. Neplatnost podmínky může být v důsledku omezení dědiců při nabývání podílu nebo příkazů určujících způsob, jakým má být s majetkem nakládáno.¹⁹

Další z nemožností v závěti určené vedlejšími doložkami nastávala v situaci, kdy zůstavitel neurčil dostatečný majetek pro své zákonné dědice dle § 551 SOZ. Zákonem je dána minimální velikost podílu, který připadá na dědice ze zákona. V tomto lze spatřovat neplatnost závěti při nedodržení daného ustanovení. V tomto případě se jedná o relativní neplatnost na rozdíl od předcházejících ustanoveních, které zakládají neplatnost absolutní. Velikost zákonného podílu je vymezena z majetku, který se nacházel v zůstavitelově vlastnictví v době smrti. V případě, že by se odmítnutím dědictví, případně nesplněním podmínek určený dědický podíl zvýšil, není tato část, která připadla později k dědictví než dnem smrti zůstavitele již počítána do neopominutelného dědictví.²⁰

2.3.2 Vymezení podmínek

Zákoník vydaný roku 1950 v sobě odrážel politickou situaci, která ve větší míře zasáhla i vedlejší doložky závěti. Převážně pak možnost zůstavitele v závěti uplatnit podmínku. Zákoník obsahoval úsilí o co největší omezení zůstavitele rozhodovat, jak bude po jeho smrti s pozůstalostí nakládáno. Jedním z největších omezení bylo ustanovení, kterým nezletilý nepominutelný dědic měl vždy pravomoc minimálně na svůj zákonný podíl, a to i na úkor dědiců v závěti obsažených. Pokud měl zůstavitel v době smrti nezletilé dítě, závětní ustanovení mu neumožňovalo nakládat se svým majetkem dle zůstavitelových nařízení. Dle daného zákona bylo možné tedy podmínku, určení doby a příkaz použít jen v omezené formě.²¹

¹⁹ BÍLEK, Petr; ŠEŠINA, Martin. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Zákon s poznámkami*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 117-118.

²⁰ Viz Rozhodnutí CZ 490/57 citováno viz – Zdroje: Judikatura

²¹ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická poslušnost*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 63.

2.3.3 Podmínka

Zůstavitel měl i v občanském zákoníku z roku 1950 možnost využití podmínky v závěti. Jejich největší omezení spočívalo v nemožnosti ustanovit určité jedince jako dědice v případech, kdy se povolání dědice přičilo zákonu či dobrým mravům. V takovém případě byla uvedena i neplatnost na případně určeného dědice, pokud první uvedený dědic dědictví nezískal. Takovéto ustanovení dědice bylo považováno za neplatné.²² Takto ustanovená podmínka mohla být spojena např. s podmínkou zůstavitele, která zakládala nemožnost dědictví v případě uzavření manželství s osobou určenou závětí. Takovéto omezení znamenalo velký posun v dispozici s majetkem, jelikož v OZO byla takováto podmínka běžná a platná.²³ Podmínky tedy byly omezeny v zasahování do osobnostních práv dědiců.

Občanský zákoník však určité podmínky povoloval. Zůstavitel mohl i nadále uvést podmínku dědici, kterou určenému dědici přenechával nemovitost jako vyšší dědický podíl, který byl zatížený dluhy zůstavitele s podmínkou vyplacení dlužné částky jen jeho osobou bez následného požadavku na příspěví poměrné částky od další dědiců.²⁴ Další povolená podmínka mohla být například dána převedením celé nemovitosti na jednoho dědice v závěti uvedeného s podmínkou obsahující povinnost poměrně uspokojit další dědice v penězích dle poměrné částky, která by jim náležela z dědického podílu k nemovitosti. Tento případ, kdy dědila nemovitost jen jedna určená osoba, mohl být spojen i s podmínkou, která po smrti zůstavitele přenechávala právo dožití a užívání nemovitosti jeho protějšku.²⁵ Podmínka mohla ve své podstatě obsahovat i zavedení věcného břemena k nemovitosti, jakož i určení osoby počaté, ne však narozené, jako dědice v případě, že se dítě narodí živé.²⁶

²² Viz Rozhodnutí: Cz 648/52 citováno viz – Zdroje: Judikatura

²³ MAYR-HARTING, R., *Soustava občanského práva. Kniha pátá, Právo dědické*. Brno: Barvič & Novotný, Sběrka spisů právnických a národohospodářských, 1927. s. 36.

²⁴ HOLUB, Rudolf. *Komentář k občanskému zákoníku. Právo dědické*. Praha: Orbis, 1957, s. 176.

²⁵ KNAPP, Viktor, ANDRES, Bedřich a Právníký ústav. *Učebnice občanského a rodinného práva: celostátní vysokoškolská učebnice, Svazek I: Obecná část – Práva věcná*. Praha: Orbis, 1955. s. 44.

²⁶ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 64.

2.3.4 Určení doby

Určení doby, které bylo využíváno v OZO, bylo omezení časovým úsekem v závěti. Dědic mohl tedy nabývat majetek jen na dobu přesně stanovenou nebo v opačném případě, dědic nabýval dědictví až v případě uplynutí určeného času. Bylo to tedy ustanovení odkládající vznik práva k podílu např. dosažením věku, vystudováním. V druhém případě pak ustanovovalo zánik práva k určenému podílu po skončení vymezené doby, která mohla být spojena s finanční podporou do určitého věku nebo po dobu studia.²⁷ Všechna tato ustanovení byla však v SOZ vypuštěna. Tedy v případě určení doby v závěti se na toto nařízení nahlíželo jako by bylo již od počátku neplatné.²⁸

2.3.5 Příkaz

Příkaz byl brán jako další možnost omezení dědice v závěti na jeho právech k podílu. Toto omezení spočívalo v nařízení zůstavitele, aby dědic zatížený příkazem vykonal určitou činnost např. sloužit za zemřelého mši. Komunistický režim však neuznával možnost zůstavitele po své smrti omezovat dědice v možnosti dispozice s majetkovým podílem z dědictví. Příkaz byl tedy v dané právní úpravě odstrčen do pozadí a velká část možných příkazů, uvedených v předchozím zákoníku OZO, byla zrušena. Příkaz byl brán jako příkazní smlouva, která ve svém nuceném výkonu zanikala se smrtí zůstavitele, to zakládalo nemožnost vydání příkazu v závěti.²⁹

Příkaz v daném zákoníku bylo možné uplatnit jen v případě, kdy zůstavitel přikázal dědici splnit příkaz v penězích jako odkaz určený závětí. Další příkazy, možné dle předcházejícího zákoníku, byly zakázány a již od počátku byly brány za neplatné, čímž jejich sepsání v závěti postrádalo význam. Zákonná úprava SOZ byla platná i na závět sepsanou před rokem 1950. Toto ustanovení zakládalo neplatnost příkazů uvedených v závěti v případě, že zůstavitel zemřel po 1. 1. 1951.³⁰

²⁷ ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. *Komentář k československému občanskému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi*. Díl třetí. Praha: V. Linhart, 1936, s. 294-296.

²⁸ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 65.

²⁹ HOLUB, Rudolf. *Komentář k občanskému zákoníku. Právo dědické*. Praha: Orbis, 1957, s. 178.

³⁰ BEDNÁŘ, Václav. *Testamentární dědická posloupnost*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 65.

2.4 Občanský zákoník

Právní úprava vedlejších doložek v závěti byla paradoxně liberálnější ve středním občanském zákoníku než v zákoně č. 40/1964 Sb. z roku 1964. ObčZ nabyl účinnosti 1. 4. 1964 a platil až do 31. 12. 2013. Během své existence byl mnohokrát novelizován. První znění se vytvářelo v právní situaci poplatné tehdejší době. Tato doba měla za cíl postoupit dále ve svém přebudování na socialistickou společnost, k čemuž měla sloužit revoluce, a ne pouze zrušení dědického práva spočívající ve zrušení soukromého vlastnictví výrobních prostředků.³¹

2.4.1 Podmínka

Podmínky v ObčZ byly v socialistickém zákoníku z roku 1964 na rozdíl od zákoníku z roku 1950, který osahoval na dané téma tři paragrafy obsažené v §548-550, smršťeny pouze do jednoho paragrafu. Ten ve svém ustanovení obsahoval pouze jedinou větu. Dle § 478 ObčZ byly podmínky, které zůstavitel využil pro uplatnění své poslední vůle, brány jako by neměly vůči dědici žádné právní následky. Což se vymykalo obecné podmínce, která stanovila v § 36 odst. 1 ObčZ, že vznik, změna a zánik práva mohly být spojeny s naplněním podmínky, která byla spojena s nejistou událostí v budoucnu. Dle § 478 ObčZ ve svém ustanovení též obsahuje odkaz na § 484 odst. 1 věta druhá ObčZ, kde bylo uvedeno, že na druhou větu tohoto ustanovení se nahlíží jako by mohla mít právní následky. Bylo tedy dáno, že ustanovení příkazu, kterým se započítával majetek byl platný.³² Zákonem bylo tedy ve velkém zakázané omezení dědice v dispozici s majetkem po zůstavitelově smrti. Neplatná byla podmínka zůstavitelem ustanovená někoho omezovat v právu k dědictví. Mezi ustanovení neplatnými v občanském zákoníku byla obsažena i nemožnost nabytí dědictví jen dočasně nebo až po uplynutí doby od smrti zůstavitele, než dědic získá možnost s majetkem disponovat. Další zásada o neplatnosti byla stanovena jako zákaz zůstavitele nařizovat dědici využít jím nabyté dědictví určitým způsobem.³³ Občanský zákoník tedy neobsahuje

³¹ KNAPP, Viktor; PLANK, Karol et al. *Učebnice československého občanského práva. Svazek II.* Praha: Orbis, 1965, s. 478.

³² ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář, úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008.* 1. vyd. Praha: Linde Praha a. s., 2008, s. 1281-1284.

³³ MIKEŠ, Jiří; MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi.* Praha: Leges, 2011, s. 83.

ustanovení, kterým se nabývá majetek až následně po splnění podmínky, ani příkazu, kterým by zůstavitel dědici určoval, jak má s nabytým majetkem nakládat. Tyto úkony v závěti obsažené nebyly brány jako ustanovení právně závazná.³⁴

I přes rozdílnost v různých doložkách v závěti bylo v § 478 ObčZ směřováno i proti doložení času a příkazu, což je spatřováno ve spojitosti s § 484 ObčZ. Ten vyvozoval výjimku z nemožnosti příkazu pro případ započtení dědického podílu, který byl dědici zůstavitelem darován ještě za jeho života. Z důvodu správného rozdělení majetku mezi dědice mohl být příkaz v této výjimce použit jen v případě, že závět měla více dědiců než jednoho.³⁵

2.4.2 Dědická substituce

Dědická substituce byla dělena na vulgární neboli obecné náhradnictví a fideikomisní tzv. svěřenské nástupnictví. Obecné nástupnictví bylo bráno jako výjimka, tedy jako podmínka dovolená, která zakládala právní následky i přes omezení stanovené v § 478 ObčZ. Byla ustanovena v situaci, kdy dědic uvedený ze závěti nedědil. Pro tento případ bylo možné určit případného náhradního dědice. Případně zde byla možnost určit i dědice náhradního již ustanovenému dědickému náhradníkovi. Zde je spatřován rozdíl mezi svěřenským nástupnictvím, které zakládalo situaci, kdy dědic takto ustanovený nemohl plně disponovat s majetkem. Převážně se jednalo o nemovitost, která byla zatížená zákazem zcizení. Zde byl dán důvod, že v případě smrti dědice, takto uvedený majetek přejde v celém rozsahu na svěřenského nástupce.³⁶ Takto ustanovená závět obsahující svěřenské nástupnictví byla brána jako neplatná v rozsahu dané substituce.

ObčZ určil v § 859 odst. 2, že prvním dubnem 1964 se stanou neplatná všechna omezení vyplývající ze svěřenského náhradnictví. Tímto radikálním ustanovením svěřenský náhradník ztratil svá případná dědická práva a přední dědic se tedy stal neomezeným vlastníkem zděděného majetku a mohl s ním dále nakládat jakkoli podle své vůle.³⁷

³⁴ KNAPP, Viktor; KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 2. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: CODEX Bohemia, 1998, s. 474-475.

³⁵ MIKEŠ, Jiří; MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 84.

³⁶ KNAPP, Viktor; KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 2. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: CODEX Bohemia, 1998, s. 475.

³⁷ MIKEŠ, Jiří; MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 83.

2.4.3 Příkaz

Příkaz se v občanském zákoníku objevuje v souvislosti s § 484 třetí věty ObčZ, kde je uveden jako uskutečnitelný v případě započítání dědického podílu. Jeho význam tedy výrazně poklesl na rozdíl od historické právní terminologie. Příkaz ustanovoval zůstaviteli možnost určit dědici, jakým způsobem by měl s majetkem nakládat nebo jaké věci by se měl zdržet. Negativní postoj vyjádřený v tomto komentáři je spojený s výkladem, že dědic by neměl být vázán zůstavitelovým nařízením, jak má být po jeho smrti s majetkem nakládáno. Zákoník v tomto případě nerozděluje příkazy, které opravdu omezují dědice v nakládání s majetkem, a příkazy, které byly mířeny více na uctění památky zesnulého, a náklady s tím spojené byly minimální. Takovéto příkazy při svém nesplnění měly pro dědice více negativní charakter společenský než majetkové zatížení. Příkaz mohl být stanoven k určenému majetku, který si zůstavitel šetřil právě pro situaci, kdy po smrti chtěl, aby s ním bylo určitým způsobem nakládáno. Např. honosný pohřeb, vystavění hrobky. Dle této právní úpravy je zřejmé, že občanský zákoník dával přednost živým před zájmy mrtvých, kteří chtěli zajistit, aby dědic s jejich majetkem rozumně nakládal.³⁸

2.4.4 Správce dědictví

Až do 1. 1. 2005 neobsahoval občanský zákoník ustanovení obsahující správu dědictví. Tato změna byla podmíněna až novelizací ObčZ. Před touto změnou byla správa dědictví zaštitěna jen v o.s.ř. v §175e – 175f. Použití správce dědictví v o.s.ř. bylo omezeno jen pro případy obecného či důležitého zájmu osob účastnicích se dědického řízení o pozůstalosti. K o.s.ř. se novelizací přidává správa pozůstalosti upravená občanským zákoníkem. Nová právní úprava ohledně správce dědictví umožňovala, aby si sám zůstavitel mohl určit, kdo bude provádět správu jeho majetku. Potřeba novelizace byla spojená s pádem totalitního režimu, který omezoval občany ve svobodném podnikání a hospodaření se svým majetkem. Jedním z důvodů potřeby správy majetku bylo podnikání, kdy zůstavitelovou smrtí neměla být dána majetková újma věřitelům zůstavitele.

³⁸ MIKEŠ, Jiří; MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 90-91.

Správa dědictví svou funkci mohla upotřebit v případech, kdy zemřelý zůstavitel po sobě zanechal více dědiců. Tím se dědicové stávali spoluvlastníky nebo měli společné oprávnění k dispozici s určitým majetkem. Dědicové měli možnost se dohodnout mezi sebou o určení osoby, která by majetek spravovala, případně mohli dědicové správu vykonávat společně. V situaci, kdy dědicové nebyli sami schopni určit, jakým způsobem bude probíhat správa dědictví, zasáhl soud určením správce dědictví. Ustanovená správa byla pak vedena až do skončení dědického řízení.³⁹

S právní úpravou, kterou přinesla novela z roku 2005, nabýval zůstavitel oprávnění určit správce dědictví pro vypořádání majetku po své smrti. Tímto ustanovením zůstavitel předával práva dědiců na osobu vykonávající funkci správce. Takto určená správa nemusela vždy obsahovat celý majetek zůstavitele, ale správce mohl být povolán jen pro určitou část majetku např. určitou nemovitost. Povolání správce dědictví mělo přesnou formu, která byla výlučně notářským zápisem, který se zaznamenával do Centrální evidence vedené Notářskou komorou ČR. U povolání správce dědictví se předpokládalo projevení souhlasu s uvedením do funkce. V případě nesouhlasu s funkcí se mohl správce notářským zápisem dát odvolat.

Správce pozůstalosti začínal s výkonem své funkce hned po zjištění, že zůstavitel zemřel a svou pozici vykonával až do skončení dědického řízení. S případným zahájením funkce byla spojena povinnost vyrozumět soud, že svou funkci začal vykonávat. V případech, kdy soud zjistil, že zůstavitel ve své poslední vůli ustanovil správce dědictví, vyzve správce dědictví, aby převzal danou funkci. Svou funkci vykonával v rámci vymezeného oprávnění zůstavitelem. O své činnosti alespoň dvakrát ročně předával zprávu soudu, nebylo-li ustanoveno jinak.⁴⁰ Do své funkce mohl být ustanoven soudem v případě, že zůstavitel správce dědictví nepovolal, ale jeho povolání si vyžádal obecný nebo důležitý zájem.⁴¹ Správce dědictví svou funkci vykonával za odměnu, s tím byla spojena i náhrada hotových výdajů s funkcí sdružených. Odměna a hotové výdaje byly obsaženy v konečné zprávě o činnosti v dědickém řízení. Odměnu vyplacenou správci platil převážně

³⁹ MIKEŠ, Jiří; MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 115–118

⁴⁰ MIKEŠ, Jiří; MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 121-124.

⁴¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*, úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 1. vyd. Praha: Linde Praha a. s., 2008, s. 1305.

dědic pozůstalosti. V případě více dědiců byla odměna placena poměrnou částkou všech dědiců. Byla zde výjimka, kdy v případě předluženého majetku mohla být odměna správce placena státem.⁴²

2.4.5 Vykonavatel závěti

Vykonavatel závěti neměl v tomto zákoníku oporu, a to i přes ustanovení této funkce v dřívějších zákonících. Dle daného občanského zákoníku však tato funkce postrádala smysl neboť byla spojena s dohlížením nad plněním úkolů dědiců dané jim zůstavitelem v posledním pořízení. Vykonavatel závěti tedy postrádal možnost kontrolovat dědice v jejich nakládání s majetkem, protože zde vymizelo omezení právních následků za nesplnění podmínky či příkazu. Jeho funkce byla spojena i s volností se rozhodnout, zda funkci přijme nebo odmítne. Nezáleželo jen na vůli zůstavitele, zda někoho jako vykonavatele určil, ale také na tom, zda vykonavatel tuto funkci dobrovolně přijme. Vykonavatel závěti byl ustanoven jen zákonem č. 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech ve svém § 3 odst. 3. Osoba vykonavatele závěti se tímto ustanovením vymezovala jako osoba, která pokud se zřizovala nadace či nadační fond závětí, měla jmenovat první členy orgánů nadace či nadačního fondu, případně revizora, jestliže nebyl jmenován v závěti. Dále měla tato osoba uskutečnit další činnosti související se vznikem nadace či nadačního fondu. Takovéto vymezení vykonavatele závěti však nebylo kompletně upraveno. Nebyla zde upravena situace, kdy tuto funkci odmítne, případně zemře ještě před zůstavitelem, případně po smrti zůstavitele již nebude způsobilý danou funkci vykonávat.⁴³

V situaci, kdy vykonavatel závěti z důvodů uvedených výše nemohl svou funkci zastat, bylo úlohou soudu, aby v případech důležitého zájmu účastníků, svým rozhodnutím ustanovil správce pozůstalosti, který by po vykonateli závěti převzal funkci pro celý majetek nebo jeho část.⁴⁴

⁴² ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*, úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 1. vyd. Praha: Linde Praha a. s., 2008, s.1312-1313.

⁴³ MIKEŠ, Jiří; MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011, s. 82.

⁴⁴ Viz §175e odst. 1 o.s.ř.

3. Současná pozitivně právní úprava vedlejších doložek v závěti

Tato kapitola se zabývá výkladem a komentářem platné právní úpravy vedlejších doložek v závěti upravených v OZ.

3.1 Podmínka

3.1.1 Obecné souvislosti

Podmínka je obecně upravena v hlavě V. dílu 1. Právní jednání, konkrétně v § 548 a § 549 OZ. Podmínka v závěti, pro kterou platí obecná ustanovení o podmínce, je upravena v § 1561 až § 1563 OZ.

Až se změnou na stávající úpravu OZ obsahují podmínky právní závaznost. Soud již před vymáháním těchto podmínek zákonem umožňoval jmenování případného náhradního dědice nebo věcné břemeno, které bylo k tíži dané nemovité věci. Pro oba tyto případy však soud v praxi uvádí jako zůstavitelovo přání spojené s určením dědice ne jako podmínku, která by mohla být nepřípustná. Dle SOZ z roku 1950 byly vedlejší doložky velmi zúžené a některé byly dokonce zrušeny, na rozdíl od právní úpravy vydané za První republiky. Daná úprava byla omezena tím, že podmínky neměly nijak omezovat dědice v dispozici s jeho majetkem nabytým dědictvím. SOZ nabízel možnost, aby osoba zůstavitele určila, jak se bude spravovat jeho majetek pro případ smrti a to podmínkou, doložením času nebo příkazem. Avšak toto ustanovení bylo omezeno tak, aby nevykazovalo u žádného z dědiců zjevné obtěžování nebo nadměrné zatěžování.⁴⁵

3.1.2 Obecné vymezení podmínky

Podmínka je vedlejší ustanovení, které se závětí tvoří jeden celek. Je brána jako skutečnost, která nemá jistotu, že nastane, a v případě, že má nastat, tak není známo, kdy se tak má stát. Obecná úprava podmínek je upravena v § 548 OZ. Zde je určeno, že počátek, změna i zánik práva je možné spojit s podmínkou. Podmínky je možné dělit na suspenzivní podmínky neboli odkládací, kdy vznik práva je

⁴⁵ Viz Soz. 1950

závislý na okolnosti, zda právní jednání nastane, a na podmínky rezolutivní neboli podmínky rozvazovací, které se odvozují od toho, zda jednání dané podmínkou skončilo.⁴⁶

Podmínky je možné členit také na kladné, které jsou spojeny s určitou změnou, a záporné, které jsou spojeny se zachováním určitého stavu. Jako další z možných podmínek můžeme určit podmínky potestativní. Ty navazují na jednání dané osoby, vůči které je podmínka mířena. Podmínka může být spojena i s náhodnými jevy. Tato podmínka je pak nezávislá na lidské činnosti. Také by měla být zmíněna podmínka smíšená. Tato podmínka obsahuje z části možnost ovlivnění vůlí člověka a částečně je spojena s okolností, co může nastat náhodou např. narozením dítěte.⁴⁷

Pokud není stanoveno jednáním naplňující podmínku něco jiného, považuje se daná podmínka za odkládací.⁴⁸

Dědické právo upravuje určitá pravidla podmínek. To v případě, že podmínka je vykonána osobou neoprávněnou k jejímu splnění, kdy tato osoba tak učinila ve vidině získání prospěchu pro sebe. Druhé pravidlo obsahuje zákaz cíleného maření podmínek. Osoba, která takto maří výkon podmínky, tak činí s cílem nesplnění podmínky a následného nabytí prospěchu z nevykonání. Prokázání splnění podmínky je v rukou osoby oprávněné.⁴⁹ V tomto případě je mařená podmínka brána za splněnou. Od té chvíle je brána jako by právní jednání neobsahovalo podmínku nutnou vykonat.⁵⁰

Podmínka má být učiněna vážně, rozumně a má obsahovat ustanovení, která jsou možná a dovolená. Není přípustné, aby dané podmínky mířily jen na patrné obtěžování dědiců a odkazovníků vytvořené libovůlí zůstavitele. Předpokládá se její srozumitelnost a nemá odporovat postupům přičícím se veřejnému pořádku.⁵¹ Podmínka je také nedovolená pro případ, že by dědice nebo odkazovníka nutila k uzavření nebo zákazu uzavření manželství. Dané ustanovení obdobně platí i pro případ registrovaného partnerství.⁵²

⁴⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 204.

⁴⁷ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 240.

⁴⁸ Viz § 548 o.z.

⁴⁹ Viz Rozhodnutí Gl. U. 994. *citováno viz* – Zdroje: Judikatura

⁵⁰ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 240.

⁵¹ Viz §1551 odst. 2 o.z.

⁵² Viz §1552 o.z. a § 3020 o.z.

Podmínka může obsahovat pozitivní i negativní vymezení. Pozitivní vymezení je spojeno se skutečností, která má nastat k dobru dědice či odkazovníka např. vystudovat školu nebo získat řidičské oprávnění. Negativní podmínka je spojena s tím, že daná situace, která je stanovenou podmínkou nevznikne např. dítě se nenarodí, nebude přijato na školu. Zůstavitel má právo udělit více podmínek najednou, s uvedením, zda mají být splněny všechny nebo postačí, pokud bude naplněna jen některá z daných podmínek.⁵³

Podmínka je dle §1513 OZ upravena také tím, že pokud má dědic v podmínce ustanoveného dědice, který v případě splnění podmínky nastoupí na jeho místo, jedná se pouze o svěrenské nástupnictví. Toto je spojeno s § 1564 OZ, který upravuje vztah podmínky časově tak, že zůstavitel může po dobu, než určitý čas nastane, své právo vykonávat pouze podmíněně. Takto stanovená podmínka pak může zakládat v případě splnění podmínky přechod na ustanoveného dědice při splnění. Při nesplnění pak toto právo přechází na podmíněného dědice. Prokázání, zda daná podmínka byla splněna, je v rukou osoby oprávněné.⁵⁴

Situace uplynutí času nastane v každém případě, záleží jen na tom, zda bude v daném čase naplněna nebo ne. Např. jestliže zůstavitel ustanoví, že pokud se dědici do určité doby narodí dítě, bude zůstavitelovým dědicem dítě, nikoliv podmíněný dědic, který má dle svěrenského nástupnictví dočasné právo s majetkem nakládat.⁵⁵

Podmínka je dána jen osobám, kterým zůstavitel ve své poslední vůli něco zanechává. Předpokládá se tím osoba závětního dědice a osoba odkazovníka. Daná podmínka může být pořízena v závěti nebo použitím dovětku, který, i když je nezávislý na závěti, určuje závaznost pro zákonného dědice. Podmínka není vázána věkovou hranicí osoby takto zatížené. Je tedy zřejmé, že pro nezletilého je plnění podmínky stejně závazné jako pro osobu plnoletou.⁵⁶

Pro případ, že závětní dědic určený podmínkou nechce nebo nemůže dědit a závětí není ustanoven náhradník onoho dědice, připadá pak následná část majetku dalším dědicům ustanoveným závětí. Ta část majetku, která připadá dalším povolaným dědicům, je stále spojena s podmínkou nutnou vykonat. To neplatí pouze v případě, že určená podmínka byla spojena s výkonem určeným dědicem a

⁵³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 205.

⁵⁴ Viz Rozhodnutí Gl. U. 994. *citováno viz* – Zdroje: Judikatura

⁵⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 205.

⁵⁶ Viz Rozhodnutí Juristische Blatter – Vídeň 1877 č.23 *citováno viz* – Zdroje: Judikatura

pro svou povahu není spojitelná s jinými osobami.⁵⁷ V případě platné podmínky je dána možnost splnění podmínky třetí osobou odlišnou od osoby k výkonu pověřené.⁵⁸

Podíl nepřiznaný žádnému z povolaných dědiců následně přejde i s podmínkou na dědice zákonného. Zákonem není stanoveno, že na zákonného dědice přecházejí jen podmínky, které nejsou spojeny s osobním výkon určité osoby, z povahy věci je to však zřejmé. Pro případ, že nebude žádný dědic, přechází splnění poslední vůle zůstavitele i s podmínkami na odkazovníky. Ti se pak stávají v daném případě dědici podle velikosti jim připadlých podílů.⁵⁹

Podmínka přechází na nabyvatele dědictví i v případě, že se dědic své pozice vzdal dle §1490 odst. 2 OZ, tak i při náhradnictví dané §1509 OZ nebo při uvolnění odkazu dle §1629 OZ. Tato právní úprava se nalézá v § 1714 odst. 1 OZ „*Nabyvatel vstupuje do práv a povinností náležejících k pozůstalosti*“. Toto ustanovení je spojeno se zákazem nadřezování následnému nabyvateli dědictví a se zásadou co největší možnosti vyplnit zůstavitelova přání.⁶⁰

3.1.3 Základní podstata podmínky

Podstatou podmínky je „*Pořízení pro případ smrti*“, které dává právo nabytí dědictví nebo dědictví zachovat pod závazkem splní dané podmínky. Podmínka je tedy právní nebo faktická událost a jednání, vždy spojené s určitou nejistotou, zda bude či nebude vykonána.⁶¹

Právní událost spojená s podmínkou je nezávislá na vůli dědice či odkazovníka např. narození dítěte, dožití se určitého věku. Na to se pojí vznik a zánik práva k pozůstalosti. Právní jednání je na rozdíl od právní události spojené s určitými úkony, od kterých se odvozuje vznik a zánik práva k dědictví např. vystudování, uzavření smlouvy nebo vzdání se práva na určitou věc z majetku apod. Podmínka je věc mířená do budoucnosti s nejistotou, zda bude nebo nebude naplněna. Mezi obvyklé podmínky můžeme počítat např. narození dítěte, dožití se plnoletosti, zbavení se návyku na alkohol či jiné omamné látky. Podmínka může

⁵⁷ Viz § 1506 o.z.

⁵⁸ Viz Rozhodnutí GI U. N.F. 3680 *citováno viz* – Zdroje: Judikatura

⁵⁹ Viz § 1633 o.z.

⁶⁰ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 241.

⁶¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019 s. 89.

být spojena se zbavením se dočasné duševní poruchy a také se stanovením abstinence po danou dobu.⁶²

3.1.4 Opakování podmínky

Pokud je podmínkou dán výkon opětovný, což může být péče o člena domácnosti nebo o zvíře pozůstalého, je povinnost tento výkon činit opakovaně i pro případ, že již bylo dané jednání plněno za života zůstavitele, pokud zůstavitel neučinil změnu v poslední vůli. Opětovný výkon dle § 1551 odst. 2 OZ může být jen jednání, které nevede zřejmě k tíži dědice a odkazovníka. Pokud je podmínka vykazující svévoli zůstavitele směřována k obtěžování dědiců nepřihlíží se k ní.⁶³ Toto je možné spatřit v příkladu, kdy dědic ještě za života vystuduje vysokou školu a závěť by obsahovala podmínku k opětovnému studiu daného předmětu nebo obdobného předmětu na škole jiné.⁶⁴

Opakovatelnost podmínky je podmíněna možností opakování se subjektivním přihlédnutím k osobě dědice, k jeho věku a zdravotnímu stavu, a také k tomu, zda opakování bylo účelné. Podmínka by měla být považována za splněnou s uvedením, že zůstavitel opomněl svou závěť před smrtí upravit. Je zřejmé, že opakovatelnost a její následné prohlášení za splněnou bude záviset na každém konkrétním případě jednotlivě.⁶⁵

Zůstavitelem stanovená podmínka dědici či odkazovníku, je převážně spojená s aktivním výkonem své povinnosti, ať již jde o udržování hrobu či starání se o dům zesnulého. Může však obsahovat i podmínku pasivní neboli stav, kdy dědic nemá určitou činnost vykonat např. nevykopávat bazén na místě, kde je záhonek.⁶⁶ Přání zesnulého nemusí být vždy obsažena jen v listině poslední vůle, ale může být obsahem jiného dokumentu, dopisů a listin vysvětlujících obsah závěti nebo být přímo vyřčena před dědici pozůstalosti jako přání pro případ smrti.⁶⁷

⁶² ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV.* 2. vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 205.

⁶³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva.* Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019 s. 89.

⁶⁴ SVOBODA, Jiří; KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 75.

⁶⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV.* 2. vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 206.

⁶⁶ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 241.

⁶⁷ Viz § 1494–1495 o.z.

3.1.5 Závět s odkládací podmínkou

Toto jednání je upraveno v §1562 OZ, který byl podnícen §703 OZO a § 520 VIN z roku 1937. Zde je předpoklad, že dědic musí přežít zůstavitele a za doby života zůstavitele nebude z dědictví vyloučen. Ono vymezení však není přesně definováno. Mělo by obsahovat, že po smrti zůstavitele se přeživší dědic musí dožít naplnění podmínek, aby získal předpokládanou možnost dispozice s majetkem zesnulého.⁶⁸

Aby dědic mohl dědit, musí po smrti zůstavitele prokázat svou právní existenci. To je spojeno jak s osobou fyzickou, tak i právnickou. Je zde dáno, že právnická osoba nesmí v případě dědění zaniknout bez právního nástupce. Aby tedy právnická osoba mohla nabýt dědictví, musí existovat ještě v čase, kdy byla splněna odkládací podmínka. S tímto spojena je i podmínka, aby dědici neztratili svou způsobilost dědit. Tedy nesmí existovat žádný důvod pro jejich nezpůsobilost.⁶⁹

Odkládací podmínka zakládá svěřenské nástupnictví. To je ustanoveno pro případ neplnění dané podmínky. V tom případě se dědicem takto určené části majetku stává přední dědic, který v případě neurčení osoby za předního dědice, je dán zákonem. Dědic s odkládací podmínkou je tak svěřenský nástupce, a to do doby splnění nebo nesplnění dané podmínky dle § 194 z.ř.s.⁷⁰ Zde je dán zákaz zůstaviteli v ustanovení podmínky, kterou není možno vyplnit § 1563 OZ. Pak se taková závět pokládá za neplatnou a následný dědic by v tomto případě právo na dědictví nezískal.

V případě, že by osoba dědice zemřela před zůstavitelem, nebude náležet dědictví ani jeho dědicům. Dané ustanovení platí pro případ, kdy dědic zůstavitele ustanovený podmínkou zemřel po zůstaviteli, ale ještě před splněním podmínky. Pak nebudou dědit dědicové zesnulého dědice, ani kdyby byli schopni následně podmínku splnit. Osoba zůstavitele by měla v posledním pořízení s touto eventualitou počítat a pro případ smrti dědice s podmínkou, by měla stanovit náhradního dědice nebo provést jiná opatření pro případ smrti. Dědic dědice je brán za osobu, která je schopná nabýt dědictví jen v případě, že závětí daný dědic zemřel

⁶⁸ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 242.

⁶⁹ SVOBODA, Jiří; KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 76.

⁷⁰ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva.* Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 89.

až po splnění odkládací podmínky. V tom případě se do dědictví zemřelého započte i pozůstalost nabytá dědictvím.⁷¹

Zde je dán předpoklad zákonem, že splnění podmínky může být splněno jak v průběhu pozůstalostního řízení, tak i po pravomocném ukončení dědického řízení. V případě, že bude podmínka splněna během pozůstalostního řízení, nabývá dědictví přímo následný dědic. Tímto se následný dědic stává dědicem ke dni smrti zůstavitele. Pro případ, že bude podmínka splněna až po ukončení pozůstalostního řízení, soud určí případnutí dědictví do majetku předního dědice ode dne smrti zůstavitele s ustanovením svěřenského nástupnictví. Po splnění dané podmínky bude pozůstalostní řízení znovu projednáváno a bude jím potvrzeno nabytí dědictví následným dědicem. Za rozhodný den bude pak považována doba, kdy zůstavitelův majetek i práva k němu přešly z předního dědice na dědice následného.⁷²

Splnění podmínky osobou odlišnou od dědice neboli třetí osobou je přípustné, pokud zůstavitel netrval na přímém vykonání podmínky danou osobou a bez pomoci osoby jiné.⁷³ K tomuto naplnění podmínky se nebude přihlížet jen v případě, že třetí osoba vykonávající podmínku za jiného tak činí za účelem dosažení vlastního prospěchu, a ne ve prospěch osoby zůstavitelem pověřené.⁷⁴

Právo spojené s odkládací podmínkou je ukončeno teprve v čase, kdy je jistota, že daná podmínka nemůže být splněna.⁷⁵

3.1.6 Nemožné podmínky

Zde se pojednává o situacích, kdy není možné odkládací nebo rozvazovací podmínku použít. Jsou to situace, kdy osoba zůstavitele použije svůj vliv v poslední vůli a vydá podmínku, která zjevně odporuje veřejnému pořádku nebo není možné ji pro svou nesrozumitelnost použít.⁷⁶ Tyto podmínky pak nebudou brány v úvahu při vypořádání dědictví. Dědictví nabude dědic bez zřetele na danou podmínku, ať již odkládací nebo rozvazovací.⁷⁷

⁷¹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 206.

⁷² FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 243.

⁷³ Viz Rozhodnutí GI U. N.F. 3680 citováno viz – Zdroje: Judikatura

⁷⁴ Viz § 549 odst. 1 o.z.

⁷⁵ Viz Rozhodnutí Vážný 16137/37 citováno viz – Zdroje: Judikatura

⁷⁶ Viz § 1551 o.z.

⁷⁷ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 244.

V §548 OZ je uvedeno, v jakých případech je možné dané podmínky odkládací i rozvazovací použít. Odkládací podmínka je možná pro případy, kdy na vykonání podmínky je závislé splnění. Tedy vykonáním nastanou právní následky odkládací podmínkou stanovené. Rozvazovací podmínka naopak uvádí situaci, kdy vykonáním rozvazovací podmínky právní následky dané touto podmínkou končí. K nemožným podmínkám můžeme přisoudit i stav, kdy podmínka obsahuje doložení času, který je v takovém rozsahu, že prakticky nemůže nastat. K takové podmínce se nepřihlíží. Pro případ omylu zůstavitele v určení času se dle § 1566 OZ se určí doba, která by měla odpovídat vůli zůstavitele. Definice toho, co se považuje za nemožnou podmínku, není v občanském zákoníku přesně uvedeno. Komentář z OZ však uvádí, že se jedná o právní událost, která v dědickém právu nemůže nastat. Není zde rozlišováno, zda je podmínka nemožná z objektivního hlediska a nemůže být splněna nikdy, či je spojena subjektivně s osobou, která není schopná dané ustanovení splnit.⁷⁸

Nemožná rozvazovací podmínka udělená dědici je brána jako by se vůbec neuplatnila a nepřihlíží se k ní. Dědic v tomto případě dědí bez ohledu na splnění či nesplnění této nepřipustné podmínky. Pro případ nesplnění podmínky, kdy byl ustanoven náhradní dědic, při nesplnění nemá právo se stát dědicem.⁷⁹ V situaci, kdy byla použita nemožná odkládací podmínka, bude část závěti obsahující toto ustanovení neplatná. Dědic v tomto případě nebude dědit a pozůstalostní díl přejde na náhradního dědice. V případě, že náhradní dědic nebude ustanoven, bude tento díl brán jako volný a bude rozdělen zákonným dědicům.⁸⁰

3.1.7 Podmínky nemožné od počátku a dodatečná nemožnost podmínky

V této části bude řešeno, jaké důsledky má podmínka od počátku nesplnitelná, a co se bude dít v případě nesplnitelnosti podmínky dodatečné neboli v průběhu lhůty, kdy má být naplněna. Pokud je podmínka nemožná od počátku pořízení poslední vůle zůstavitele, je brána jako vada, kvůli které nebude dědic dědit. V případě splnitelnosti podmínky v čase pořízení poslední vůle zůstavitelem, může následně nastat situace, kdy se daná podmínka v průběhu času stane nesplnitelnou. Pak se jedná o podmínku, na kterou se nebude hledět jako na

⁷⁸ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 208.

⁷⁹ Viz § 1563 o.z.

⁸⁰ Viz § 1504–1505 o.z.

odkládací podmínku nemožnou, ale bude brána jako podmínka s nemožnou splnitelností. To může být např. v situaci, kdy osoba zůstavitele dá v podmínce nutnost vystudovat určitou vysokou školu nebo specifický vysokoškolský obor, ale daná škola nezískala oprávnění k svému dalšímu provozu, či mohl daný obor zaniknout nebo se spojit s jiným oborem, který by obsahově nesplňoval náležitosti podmínky v poslední vůli ustanovené. I v případě splnitelné podmínky, která se stává nemožnou až následně, je uvedeno, že dědic ani v tomto případě nedědí. S tím je spojena i judikatura, která tvrdí, že podmínka dosud nenaplněná a určená odkládací formou v závěti, nemůže rozhodnutím soudu zakládat právo k uvedenému majetku.⁸¹

V situaci, kdy se stává rozvazovací podmínka nesplnitelná, zakládá stav neomezující osobu dědice na právu na dědictví. Zde se nebere ohled na dobu, od kdy byla podmínka nesplnitelná. Může jít o nemožnost počáteční i dodatečnou se stejným postupem.⁸²

3.1.8 Procesní souvislosti

Než nastane čas potvrzení dědictví, je soud povinen zjistit, zda byla zůstavitelova poslední vůle naplněna i s podmínkami v ní uvedenými a vydá rozhodnutí o splnění nebo nesplnění zůstavitelovy vůle.⁸³ V případě sporů v pozůstalostním řízení o interpretaci zůstavitelovy vůle se užije žaloba podaná pozůstalostnímu soudu dle § 1672 OZ. Pak se tato žaloba promítá do sporu o dědické právo dle §168 z.ř.s. a násl. Pokud v důsledku sporu bude zjištěna nemožnost nabytí majetku předním dědicem, bude závětí nebo soudem přecházet jeho právo k dědictví na dědice následného. Právo následného dědice nakládat s dědictvím je pak spojeno s časem, kdy rozhodnutí soudu nabylo právní moci.

⁸¹ Viz Rozhodnutí Gl. U. 1373 *citováno viz* – Zdroje: Judikatura

⁸² ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 208.

⁸³ Viz § 184 odst. 1 z.ř.s. *citováno viz* – Zdroje: Judikatura

3.2 Doložení času

Doložení času je obecně upraveno v § 550 OZ. Speciální úprava doložení času, jakožto vedlejší doložky v závěti, je obsažena v § 1564 - § 1566 OZ.

3.2.1 Obecné souvislosti

Dle předcházející úpravy nebylo v závěti dovoleno omezovat dědice v právech k dědictví. Také byla zakázána možnost stanovit dědice jen pro dobu určenou závětí či dnem pozdějším, než který určovala smrt zůstavitele.⁸⁴

Starý občanský zákoník vystupoval z pravidla, které dává osobě zůstavitele možnost disponovat s majetkem, který během svého života nashromáždil, a to i po jeho smrti, ustanoveními obsaženými v poslední vůli. Tím do našeho právního řádu znova vstupují podmínky, doložení času i příkaz. Obsahově je zde omezení, která stanovuje zákaz vydávat obtěžující a zneužívající doložky. Podklad pro znovuoobnovení doložek ve větším rozsahu je spatřován v OZO a návrhu vydaném vládou v roce 1937.⁸⁵ Doložení času je obecně upraveno v § 550 OZ, kde je upravován jako právní jednání spojené s určitým výkonem nebo nekonáním po stanovenou dobu. Speciální úprava daná pro vedlejší doložky je dána jak základním ustanovením v §1551–1552 OZ, tak i konkrétním pojetím obsaženém v § 1564–1566 OZ. Možné je doložení času spojit i s § 1498 OZ, který upravuje dovětek jako možnou klauzuli připojenou k závěti.

3.2.2 Obecné vymezení doložení času

Základní princip vedlejší doložky v závěti, která upravuje doložení času, je spojen se zůstavitelovou vůlí určit právo na dědictví jen po dobu v závěti určenou nebo pro případ, kdy dědictví ze závěti je možné nabýt až v určený čas po smrti zůstavitele. Doložení času má svá obsahová pravidla, která se musí dodržovat a ty také určují odlišnost od podmínek. Doložení času tedy stanovuje událost, která musí v budoucnu nastat. Není zde dána nejistota budoucího vzniku nebo nevzniknutí. V situaci, kdy je dána do budoucna nejistota splnění, není považována za doložení

⁸⁴ Viz § 478 soz. a § 550 soz.

⁸⁵ Viz § 704–706 ozo.

času, nýbrž za podmínku.⁸⁶ Toto pravidlo zakládá jistotu u časových doložek, že dané právní jednání opravdu nastane. Pokud je tedy v závěti stanovena klauzule o dostudování vysoké školy nebo o dosažení zletilosti, nemůže být brán okamžik dovršení věku nebo vystudování za dokončené jednání dle časového úseku. Není zde totiž předběžná jistota, že tato událost určitě nastane.⁸⁷

Doložení času z časového hlediska zakládá dvě základní situace. Ty určují, zda má dědic či odkazovník právo na dědictví od okamžiku smrti zůstavitele, ale jen po závěti, resp. časovou doložkou stanovenou dobu, kdy následně přechází daný podíl na následného dědice. Druhý případ pak zakládá situaci opačnou, kdy osoba dědice má možnost disponovat s podílem, až po uplynutí určené doby. To způsobuje po dosaženém časovém úseku přechod práva k dědictví z předního dědice na dědic následného.⁸⁸ Doložení času tedy můžeme rozdělit na rozvazovací a odkládací ustanovení. Jak již bylo výše zmíněno, rozvazovací doložka je spojena s vymezením doby konečné pro platnost. Odkládací doložka je pak spojena s právem k dědictví až od určitého okamžiku v budoucnu. Doložka času by měla být určena tak, aby bylo přesně zřejmé, kdy a jak nastane např. přesně daným datem přechodu práv. Popřípadě alespoň právní událostí, u které je jisté, že v budoucnu nastane např. den smrti pořízovatele poslední vůle.⁸⁹

Odkaz spojený s předáním určitého finančního obohacení dědici až uplynutím stanovené chvíle či věku, kdy má odkazovník částku nabyt, není podmínka připojená k závěti, nýbrž doložka časová, která jen určuje, v jakou chvíli má peníze odkazovník získat. V případě, že odkazovník zemřel před stanoveným časem, přechází tento odkaz na jeho dědice.⁹⁰

3.2.3 Rozhodná doba

Tato část pojednává o doložení času, jako o právním jednání, kde je konkrétně a jasně stanovena doba, která zakládá, od kdy začíná právní jednání závislé na vůli dědice nebo kdy končí následky jednání dědice uplynutím času, po který byl výkon vůle jeho osobou umožněn. Toto jednání je tedy spojeno s

⁸⁶ ELIÁŠ, Karel et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 643.

⁸⁷ SVOBODA, Jiří; KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 76-77.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 244.

⁹⁰ Viz Rozhodnutí GI. U. 2049 citováno viz – Zdroje: Judikatura

počátkem nebo koncem rozhodné doby.⁹¹ V případě, že dědic získá dědictví na dobu stanovenou, vyplývá z tohoto, že smrtí zůstavitele přechází v den smrti právo disponovat s dědickým podílem na určeného dědice do uplynutí doby doložení času v závěti. Po uplynutí této doby přechází dědictví na dědice následného. V případě, že žádný následný dědic nebyl závětí uveden, považují se za nabyvatele dědického práva osoby uvedené zákonem. V opačném případě, kdy osoba získává právo k dědictví až následně, tedy po uplynutí času. Zakládala právo disponovat s dědictvím jiné osobě, buď přednímu dědici, nebyl-li ustanoven, pak dědici zákonnému. Nabyvatel se stává dědicem zůstavitelova majetku až dnem uvedeným v závěti, případně dovětku, jako dnem rozhodným pro převod práva na dědictví.⁹² Hlavním rozdílem mezi podmínkou a doložením času je jistota, že daná situace nastane a je uveden přesným datem nebo jistou právní událostí. Kdežto podmínka je spojena s událostí, která je také spojena s časem, ale jistota, že daná událost bude nebo nebude naplněna, chybí. Tedy s nejistotou, zda bude daná část závěti splněna či ne.

3.2.4 Přechod práva dědice na osoby zůstavené doložením času

Právní úprava nám dává dvě možnosti přechodu práv na dědice. První je dána tak, že osoba dědice nepřežije zůstavitele. Druhá možnost je dána tím, že dědic zůstavitele přežije, ale už se nedožije práva disponovat s majetkem určeným doložením času. V případě, že osoba dědice zůstavitele poslední vůle nepřežije, předpokládá se, že dědicové z případného dědictví doloženého časem dědit nebudou. Pak dědicovo právo na zůstavitelovo dědictví zaniká smrtí. Druhý z případů je spojen také se smrtí dědice, avšak až následně po zůstavitele. Zde je ustanoveno, že smrt dědice před naplněním časové doložky, ale po smrti zůstavitele, zakládá přechod práv k dědictví od zemřelého dědice či odkazovníka na jeho dědice.⁹³

Uvést zde je možné příklad, kdy je doložkou času určena odkazovníku peněžitá část pozůstalosti s určením přesné doby, kdy převod majetkové části nastane. Rozdílnost od podmínky, je zde spatřována v daném případě smrtí

⁹¹ Viz § 550 o.z.

⁹² ELIÁŠ, Karel et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 644.

⁹³ ELIÁŠ, Karel et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 211.

odkazovníka, která nenarušuje koloběh dědictví. Osoby způsobilé dědit za odkazovníka nabývají majetek v případě nedožítí se času v poslední vůli zůstavitelem stanoveném.⁹⁴

3.2.5 Nemožné doložení času

Zde jsou upraveny případy, kdy není možné použít doložení času a pokud již je použito, buď se k němu přihlíží jako k nemožné podmínce, nebo je upraveno jako nedbalostní chyba zůstavitele. To může nastat v případě, že je dán časový usek, u kterého je zřejmé, že dědic zůstavitele není schopen se daného období dožít, např. pokud je v testamentu psáno, že zůstavitel ustanovuje možnost nakládat s majetkem za sto let. Je zřejmé, že daná doba nastane i tak, ale není možné s ní spojovat právní událost spojenou s přechodem dědického podílu na dědice. V takovém případě je časová doložka brána za nemožnou odkládací podmínku. Ta nezakládá právní jednání a dědic tedy nebude dědit. Druhá věta § 1566 OZ řeší případ, kdy se zůstavitel svou projevenou vůlí zmýlil v čase nebo v době, která by dané právo zakládala. Např. na dědice přejde dědický podíl 30. února a ne k 28. únoru. Je zde předpokládáno, že by zůstavitelova vůle měla být přiměřeně upravena, aby co nejvíce odpovídala jeho zamýšlené vůli.⁹⁵

3.2.6 Procesní souvislosti

V případě dědictví soud zkoumá, zda byla zůstavitelova vůle naplněna co nejpřesněji a zda byl naplněn obsah vedlejších doložek, které obsahují i doložení času dle § 1690 odst. 2 OZ. Tím je zamýšleno, aby testament co nejvíce splňoval přání zůstavitele v poslední vůli stanovené.⁹⁶ Případný soudní spor lze řešit skrze podání žaloby, kterou projednává soudní komisař dle § 1672-1673 OZ. V procesních souvislostech se také využívají § 168-170 z.ř.s. Řízení o nabytí dědictví následným dědicem uplatňuje pozůstalostní soud § 194 z.ř.s.

⁹⁴ Viz Rozhodnutí Gl. U. 2049 *citováno viz* – Zdroje: Judikatura

⁹⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 211.

⁹⁶ Viz § 184 odst. 1 z.ř.s.

3.3 Příkaz

Vedlejší doložka v závěti ve formě příkazu je upravena v § 1569 - § 1574 OZ.

Zůstavitel může ke své poslední vůli připojit i nařízení omezující dědice. To může ukládat dědici postup, jak s věcí disponovat, popřípadě jaké jednání konat či nekonat nebo se jeho výkonu zdržet. V případě, že zůstavitel nařídí dědici předání části majetku nabytého dědickým řízením, pak jedná se o odkaz, ne příkaz dle § 1594 OZ. Není-li v nařízení obsaženo předání majetku nebo jeho části, jedná se o příkaz v pravém smyslu. Příkaz je brán obdobně jako podmínka rozvazovací. Jejich podobnost můžeme spatřovat v případě, kdy není dědicem splněn příkaz, dědic pak nenabude pozůstalostní majetek. Zůstavitel může, pokud bere v úvahu možnost nesplnění příkazu, uvést v poslední vůli, jak bude s jeho majetkem v případě nesplnění příkazu nakládáno.⁹⁷

3.3.1 Obecné souvislosti

Příkaz patří mezi obecné vedlejší doložky společně s podmínkou a doložením času, je to tedy obecné vedlejší ustanovení závěti. Příkaz, jako věc vymahatelná z poslední vůle dědicova práva, byl před nynějším zákoníkem upraven v OZO dle § 709–712 a také byl obsažen ve vládním návrhu z roku 1937 v § 526–530 VIN. Příkaz byl obsažen v poslední vůli v mnoha podobách, ať již příkaz vymezující požadavky na pohřeb, údržby hrobů, či sloužení mše za zesnulého, taktéž v případech, jakým způsobem se má využívat majetek ve společném vlastnictví. SOZ vydaný roku 1950 považoval příkaz za neplatný v případě, kdy byla dědici nařízena určitá dispozice s majetkem nebo obsahoval-li příkaz povinnost něco konat, či opomenout dané konání.⁹⁸ Obsahovala-li závěť příkaz i přes tuto neplatnost danou zákonem, nepřihlíželo se k němu. Nevykonání příkazu nebylo dáno k tíži dědice, ani nebylo podnětem k neplatnosti závěti. V případě, že dědic nevykonal daný příkaz, dědil bez ohledu na nařízení zůstavitele. ObčZ z roku 1964 příkaz a další vedlejší doložky považoval za nedovolené omezování vůle dědice nakládat se zděděným majetkem. Byl tedy při účinnosti ObčZ z roku 1964

⁹⁷ ELIÁŠ, Karel et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 646.

⁹⁸ Viz § 550 soz.

brán jako doložka nepřipustná. ObčZ z roku 1964 povoloval příkaz jen v případě započtení daru do dědického podílu. Jiná omezení závětního dědice nebyla dovolena.⁹⁹

OZ ve svých ustanoveních přihlíží k zásadám používaným za První republiky. Příkaz tím znovu dostal své místo v zákonné úpravě, jak již obecně v §1551–1552 OZ, tak je i speciálně v § 1569–1574 OZ. Zde se projevuje vůle zákonodárce v možnosti zůstavitele alespoň částečně po své smrti upravit pokyny, jak má být s jeho majetkem, který budoval v průběhu svého života, nakládáno.¹⁰⁰

3.3.2 Obecné vymezení příkazu

Současně s podmínkami a doložením času patří příkaz neboli modus mezi základní vedlejší doložky závěti. Zůstavitel tedy svou vůlí, která je vyjádřena dostatečně přesně, může uložit příkaz, který může nesplněním zakládat zánik práva k pozůstalostnímu podílu. Přesné vymezení příkazu pak je důležité pro jeho splnění. V případě neurčitého projevu vůle se jedná jen o zůstavitelovo přání. Nesplněním příkazu tedy zaniká možnost dispozice s majetkem osobou dědice nebo odkazovníka.¹⁰¹ Příkaz je tedy možné brát jako omezení dědice na dědickém právu do vykonání povinnosti v příkazu obsaženém. Je brán jako břemeno, které přechází na dědice s dědickým podílem spojeným. Osoba, na kterou přechází dědické právo, je podmíněna splněním příkazu, aby jí vznikla práva k uvolněnému dědickému podílu.¹⁰² Příkaz může být spojen s nutností konání nebo opomenutí určitého jednání. Příkaz spojený s poslední vůlí je brán jako rozvazovací podmínka, která udává, že v případě jeho nevykonání zaniká právo k odkazu nebo dědictví. Pokud však zůstavitel poslední vůlí někomu přikáže předat věc třetí osobě, nejedná se o příkaz, toto jednání je bráno jako odkaz.¹⁰³

Zůstavitel může příkazem trvat na přesném plnění příkazu, jehož nesplnění pak provází zánik práva k pozůstalosti. Zůstavitel může v případě své dobré vůle přesnost vyplnění příkazu zaměnit s možností, aby byl příkaz plněn co možná nejlépe dle poslední vůle. I v případě úplné nemožnosti naplnění příkazu nevzniká

⁹⁹ Viz § 484 ObčZ.

¹⁰⁰ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 257.

¹⁰¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 91.

¹⁰² Viz Rozhodnutí NS R I 229/30 citováno viz – Zdroje: Judikatura

¹⁰³ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 78.

právo na dědictví. Zánik u nemožného příkazu je spojován s případem, kdy nemožnost naplnit příkaz vytvoří osoba dědice nebo odkazovníka sama svou vůlí. Tím porušuje vůli zůstavitele a přichází o své právo nabýt dědictví.¹⁰⁴

Je tedy na vůli zůstavitele, jak bude naloženo s osobou dědice nebo odkazovníka v případě nesplnění příkazu. Je důležité, jakou benevolenci zůstavitel spojil s příkazem. Může zakládat zánik celého práva na dědický podíl, ale nesplnění příkazu může být omezeno jen ztrátou určité části dědického podílu. To může být spojeno s klauzulí, že daná část podílu, která nesplněním odpadá od dědice s příkazem, bude následně předána jako odkaz osobě odlišné od uvedeného dědice. V případě nesplnění příkazu, který zakládá ztrátu práva k dědickému podílu, bude dědit jiná osoba v testamentu uvedená. Není-li nikdo takto ustanoven, připadá tento podíl zákonnému dědici. Pokud odkazovník nesplní své povinnosti v příkazu obsažené, získává majetek náhradní odkazovník, byl-li v poslední vůli uveden. Pokud zůstavitel osobu náhradníka neuvedl, odkaz zaniká a uvolněný podíl se stává pozůstalostním dědictvím.¹⁰⁵

V případě smrti, vzdání se práva na dědictví nebo následného vydědění přechází příkaz z původního příkazníka na následného. Následný dědic má tedy povinnost přecházející příkaz vykonat, aby mohl nabýt dědictví s ním spojené. Splnění příkazu může být omezeno nebo úplně zrušeno jen v případě, že zůstavitel příkaz vydal jen ve spojitosti s původním dědicem.¹⁰⁶ V případě dědice nezpůsobilého pro splnění příkazu, se dědické právo, které bylo spojeno s určitou činností, vytratí a právo na dědictví zanikne.¹⁰⁷

3.3.3 Obsah příkazu

Příkaz stejně jako podmínka musí být myšlen vážně, určitě a nesmí obsahovat ustanovení obtěžující dědice a odkazovníky nebo porušující veřejný pořádek. Vyjádření příkazu musí být dostatečné pro pochopení, že jde o příkaz. Musí být dostatečně srozumitelný, aby z něj bylo možné pochopit obsah příkazu. Jak je uvedeno již v § 1551 OZ není možné, aby zůstavitel určoval, koho si má dědic

¹⁰⁴ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019 s. 91.

¹⁰⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 216.

¹⁰⁶ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 254.

¹⁰⁷ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 218.

či odkazovník vzít, ani nutit někoho k setrvání v manželství proti jeho vůli dle § 1552 OZ. Obdobně se použije i v případech registrovaného partnerství § 3020 OZ. K takovým příkazům se vůbec nepřihlíží. V případě povinnosti nejasné nebo neurčené přesně, se pak nejedná o příkaz, ale jen přání bez právní závaznosti.¹⁰⁸ Příkaz ve svém obsahu může určovat i postih za nevykonání příkazu viz. výše. V ideálním případě by měla osoba zůstavitele k příkazu připojit i časový úsek, do kdy by mělo být přikázané jednání splněno. Příkaz nevykonaný z důvodu, že dědic příkaz vykonat nechtěl, zakládá zánik práva na dědictví či odkaz, a to v rozsahu veškerého majetku, který nespadá do povinného podílu.¹⁰⁹

Zůstavitel příkazem určuje povinnost dědice chovat se k majetku nabytému určitým způsobem vymezeným v poslední vůli. Též může být určeno co má a nemá vykonávat. Příkaz je tedy brán jako omezení dědického práva do vykonání zůstavitelovy vůle. Příkaz by měl obsahovat nemateriální výkon povinnosti např. udržovat hrob zůstavitele, postarat se o oblíbené zvíře, uspořádat pohřební mši za zesnulého. V případě peněžitého plnění či předání určité části nabytého majetku v závěti uvedené, bude toto jednání bráno jako odkaz.¹¹⁰

3.3.4 Lhůta k provedení příkazu

Zákonem není dána žádná lhůta pro splnění příkazu. Je dána situací. Každý příkaz je vydáván individuálně a ve svém naplnění se různí. Zůstavitel je osoba, která jediná může určit lhůtu ke splnění povinnosti z příkazu vycházející. Pokud není zůstavitelem žádná lhůta dána, je příkaz spojen jen s obecným ustanovením o jeho vykonání v přiměřené lhůtě. S tím je spojeno i právo na dědictví, které může zůstavitel stanovit až na dobu po vyplnění příkazu. Není-li to v závěti upraveno, má soud dle § 1690 OZ určit právo k dědictví pro splnění poslední vůle zůstavitele. Jejím obsahem může být naplnění příkazu.¹¹¹ Dohlížet na splnění povinnosti v příkazu obsažené má vykonavatel posední vůle, byli-li zůstavitelem povolán, případně jiná osoba testamentem určena k výkonu této funkce.¹¹²

¹⁰⁸ Viz § 1573 o.z.

¹⁰⁹ Viz Rozhodnutí GI. U. 6422 *citováno viz* – Zdroje: Judikatura

¹¹⁰ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 217.

¹¹¹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 218.

¹¹² Viz § 1571 o.z.

3.3.5 Zákaz zcizení a zatížení

Zákaz zcizení a zatížení, může být zůstavitelem obsažen již v závěti. Porušení daného zákazu může nenavazovat na ztrátu práva k dědictví nebo odkazu, případně může být použit určitý postih za nesplnění příslušného zákazu zcizení nebo zatížení. Zákazem zcizení se rozumí nemožnost převodu nabytého práva např. smlouva na osobu rozdílnou od dědice nebo odkazovníka. Zákaz zatížení je pak brán jako omezení možnosti zatížit svou povinností k nabytému majetku třetí osobu. Takové zákazy, zde vyjmenované, mohou být užity jen po určitou dobu, která musí být přiměřená a měla by být stanovena jen v případech vážného zájmu k ochraně práv.¹¹³ Pokud není takto vymezeno, může se účastník řízení po zesnulém domáhat soudního zrušení daného zatížení nebo zákazu. Neprokázáním, že zájem zakázaný tímto ustanovením je významnější než chráněný zájem obsažený v závěti, soud pak návrhu nevyhoví.¹¹⁴ Místo zrušení zákazu, může být použito v případech, kdy je zákaz dán, ale je určený časový úsek neodpovídající přiměřenosti, tedy delší, než by mělo být požadováno. V tomto případě není nutné použití zrušení zákazu soudem. Bude se pak jednat jen o určité zkrácení dané lhůty.¹¹⁵

Pod zákazem zcizení nebo zatížení majetku nabytého závětí si můžeme představit např. zákaz prodeje a darování věcí nabytých, či zatíženého majetku zástavním právem.¹¹⁶

I věc, která obsahuje jeden ze zákazů, nezakládá plné zamezení nakládání s věcí. I v případě věci zatížené zákazem, je možnost tento majetek obsáhnout ve své poslední vůli. Zákaz zcizení nebo zatížení je spojen s alespoň dočasnou snahou o udržení majetku pospolu. Omezení na dispozici s majetkem je spojeno, jak již bylo zmíněno, s určitým časem, po který se s majetkem nemá nakládat mimo ustanovení nebo po dobu naplnění účelu, pro který byl zřízen. Např. pokud někdo dědí nemovitost, může být zákaz zcizení spojen s poklidným dožitím pozůstalé osoby. Zatížení může být spojeno i s případem, kdy chce zůstavitel udržet pospolu sbírku věcí ať již knihy, známky nebo mince. Doba určená účelem, pro který bylo zatížení zřízeno, může být spojena s dobou, po kterou je platné svěřenské

¹¹³ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 79.

¹¹⁴ Viz § 1569 odst. 2 o.z.

¹¹⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 218.

¹¹⁶ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 259.

nástupnictví nebo po dobu ustanovenou pro funkci svěřenského fondu.¹¹⁷ Pokud je zákaz zcizení nebo zatížení spojen se svěřenským nástupnictvím, ukládá tak přednímu dědici zákaz určité dispozice s majetkem.¹¹⁸

§ 1522 OZ udává, že výjimka ze zákazu může být udělena souhlasem následného dědice formou veřejné listiny. Další výjimka umožňující dispozici s majetkem obsahující příkaz může být dána souhlasem zůstavitele s nakládáním s majetkem i před vykonáním příkazu. Daný souhlas nemusí být dán jen v případě, kdy je porušení zákazu spojeno s úhradou dluhů zůstavitele.¹¹⁹

3.3.6 Zrušení zákazu zcizení a zatížení soudem

Jak již bylo zmíněno, příkaz má být určen na dobu, která je přiměřená a je spojena s vážným důvodem ochrany. Pokud dané není splněno, je brán zákaz uvedený příkazem, jako by se k němu nepřihlíželo. O potvrzení nebo zrušení zákazu rozhoduje pozůstalostní soud usnesením, které bude obsahovat odůvodnění, z jakého důvodu nebyl na zákaz brán ohled. V opačném případě soud usnesením zákaz v závěti potvrdí. Proti rozhodnutí soudu se lze odvolat.

Další z možných postupů proti zákazu je případ, kdy byl zákaz zaznamenán do veřejného seznamu, nejčastěji vkladem do katastru nemovitostí.¹²⁰ V tomto případě může zatížený dědic požadovat zrušení zákazu pro důvod převažujícího zájmu na zrušení než zájmu na zachování daného zákazu. V tomto případě pak nerozhoduje pozůstalostní soud, jak je v dědictví obvyklé, ale soud obecný. Není však jedinou možností soudu zákaz jen zrušit nebo potvrdit. Soud má také možnost časový úsek obsažený v příkazu přiměřeně zkrátit. To v případě, že majetek zatížený zákazem potřebuje nutnou opravu, na kterou nemá stanovený dědic dostatečné finanční prostředky a případná půjčka pro zachování stavu pozůstalosti by byla spojena s nutností zástavního práva. V tomto případě může soud udělit výjimku a zkrátit dobu zákazu.¹²¹

¹¹⁷ Viz § 1761 o.z.

¹¹⁸ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 219.

¹¹⁹ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 80.

¹²⁰ Viz § 11 odst. 1 písm. Katz.

¹²¹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 221.

3.3.7 Přibližné splnění příkazu

Závěť by měla být naplněna co nejlépe dle nařízení zůstavitele. Ne vždy je však možné naplnit přesně ustanovení poslední vůle. Zákon pro tyto případy umožňuje dědici naplnit vůli zůstavitele přibližně tak, aby závěti bylo co nejvíce vyhověno.¹²² V situaci, kdy není možné naplnění podmínky ani formou přibližnosti, se použijí ustanovení dle § 1563 odst.1 OZ o nemožné rozvazovací podmínce, která pak není brána jako platná. V tomto případě dědic dědí jako by nebyl příkazem nikdy zatížen. Obdobné platí i v případě, když má být vykonáno něco nemožného dle § 580 odst. 2 OZ.

Zůstavitel má právo pro případy nenaplnění jeho přání určit v poslední vůli sankci, která dopadá na dědice či odkazovníka. Záleží pak jen na jeho vůli, zda s ní spojí zánik práva k podílu nebo jen určité omezení např. možnost nabytí jen části dědického podílu. Další z možností při nesplněním příkazu může být příkaz náhradní, který by měl dědic vykonat, pokud nebude schopen splnit původní příkaz.¹²³ Mezi sankce za nesplnění příkazu řadíme i případ, kdy dědic sám provede takové jednání, kterým sám učiní příkaz nespílitelným. To zakládá situaci ztráty práva na to, co mu zůstavitel z dědictví zanechal.

3.3.8 Vymáhání příkazu

Splnění příkazu je spojeno se zůstavitelovým nařízením obsaženým v závěti. Proto může být závěti i ustanoven okruh osob, které dohlízejí nad řádným splněním příkazu. Toto je spojeno s předpokladem, že o naplnění zůstavitelových nařízeních může soud rozhodnout.¹²⁴

Vymáhání příkazu je spojeno se situací, kdy dědic nemá chuť vlastním přičiněním příkaz splnit. Pro tento účel mohou být v závěti určeny osoby, které dohlízejí nad výkonem příkazu v závěti určeném.¹²⁵ Jako hlavní osoba určená pro plnění příkazu je ta, pro kterou je příkaz prospěšný. Dále může být touto osobou vykonavatel závěti, ten kdo je povolán k dohlížení nad řádným plněním

¹²² Viz § 1494 odst. 2 o.z.

¹²³ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 261.

¹²⁴ Viz § 184 odst. 1 z.ř.s. a § 1690 o.z.

¹²⁵ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva.* Díl čtvrtý Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 92.

zůstavitelovy vůle,¹²⁶ popřípadě osoba v závěti pro vymáhání příkazu určená.¹²⁷ Dalšími, kteří by mohli být bráni v úvahu pro vymáhání příkazu, mohou být dědicové dalších podílů z pozůstalosti. Před potvrzením dědictví by mělo být zabezpečeno vykonání zůstavitelových nařízení.¹²⁸

Pro případ nesplnění vymáhaného příkazu, může být podán návrh pozůstalostnímu soudu, který dle § 194 z.ř.s. zahájí pozůstalostní řízení o stvrzení dědictví. Tohoto řízení se má účastnit i osoba zatížená příkazem, který mu uložil zůstavitel svou poslední vůlí. Soudní komisař může určit osobu dohlízející nad výkonem dosud nesplněného příkazu.¹²⁹ Osoba takto soudem určená je převážně správce pozůstalosti.¹³⁰ Ta pak vykonává správu pozůstalosti vymezenou § 1556–1560 OZ.¹³¹

Další z možných příkazů nutných k vymáhání, je případ, kdy zůstavitel určí prospěšnost příkazu více osobám např. chudým, nemocným, seniorům. Zákon zde uvádí, že v případě příkazu naplněného vůči více osobám, je splnění příkazu spojeno s právnickou osobou, nikoliv fyzickou, a to takovou, která je v dané sféře příkazů činná. Je-li takových právnických osob více, má dědic volnost v určení, vůči které bude příkaz plnit. Jediná podmínka je spojena s nutností, aby právnická osoba plnění příkazu přijala.¹³² Právo vymáhat splnění příkazu může mít i státní orgán, a to v případech, kdy zůstavitel určil příkaz směřující k veřejnému prospěchu.¹³³ Státní orgán příslušný nad dohledem splnění příkazu je orgán veřejné moci, vůči jehož oblasti zájmů příkaz směřuje. Může se jednat například o obec, kraj, zdravotnictví, kulturu atd. v jehož zájmu se veřejná prospěšnost má dít. Příkladem může být, když zůstavitel dá příkaz k zasazení stromů kolem rybníka nebo k vyčištění rybníka v obvodu města pro jeho řádné užívání.¹³⁴

¹²⁶ Viz § 1554 odst. 1 o.z.

¹²⁷ Viz § 1571 o.z.

¹²⁸ Viz § 1690 odst. 1 o.z.

¹²⁹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 92.

¹³⁰ Viz § 1632 o.z. a též 157 odst. 4 z.ř.s.

¹³¹ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 263.

¹³² SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 80.

¹³³ Viz § 1572 o.z.

¹³⁴ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 264.

3.3.9 Přání bez právní závaznosti

Poválečná právní úprava umožňovala zůstaviteli uložit přání, jak má být s ním a jeho majetkem nakládáno po smrti. Např. jakým způsobem má být pohřben nebo jak má dědic naložit s nabytým majetkem. Nebyla zde dána možnost právní závaznosti, výkonu příkazu. Přání tedy bylo spojeno jen se zásadou morální a bylo na dědici, zda přání vykoná. Až nynější právní úprava znovu zakládá právní závaznost příkazu, která vychází přímo ze zákona. Až zde je spatřován rozdíl mezi přáním a příkazem. Stávající právní úprava umožňuje stále i přání, které zde vykazuje jen morální povinnost, a ne právní závaznost.¹³⁵

V této kapitole bude vymezeno, v čem je spatřován rozdíl mezi příkazem a pouhým přáním zůstavitele. Problematika, zde obsažená, je spojena s interpretací toho, co je ještě příkaz a co již přání. Nejdůležitější pro příkaz je dán ve formulaci, ze které bude jasné, co zůstavitel po dědici příkazem chtěl vyplnit a s tím spojena sankce za případné nesplnění.¹³⁶ V jiném případě bude nařízení zůstavitele bráno jen jako přání, které postrádá právní závaznost.¹³⁷ Toto je spojeno se situací, kdy osoba dědice v případě přání zůstaviteli nevyhoví a závětní přání nesplní. Ani v takovém případě pak neztrácí dědic právní nárok na dědický podíl obsažený v závěti. Ustanovení závěti obsahující přání, kde si zůstavitel přeje, aby jeho dědic plnil určité peněžité plnění nespojené s příkazem, pak není právně závazné. Jde o pouhé přání, které nestanoví postih za nesplnění.¹³⁸ Je zde tedy nechána vůle dědice v případě přání, zda plnění vzniklé ze závěti vykoná. Např. v případě dědění nemovitosti může zůstavitel přáním uvést, že by chtěl, aby daná nemovitost i nadále plnila účel zde vykonávající. Závisí jen na dědici, zda zůstavitelovo přání z důvodu úcty k zůstaviteli vyplní.

Platnost příkazu tedy závisí od toho, jakou formou zůstavitel projevil svou vůli. Příkaz by měl být spojený s omezením vůle dědice na odlišné jednání, než bylo stanoveno závětí, alespoň v případě, když by chtěl dědictví po zůstaviteli nabýt. Příkaz by měl tedy mířit na budoucí chování nebo konání dědice.¹³⁹ Aby byl příkaz příkazem, musí obsahovat určitá slovní spojení, ve kterých je spatřována

¹³⁵ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 265.

¹³⁶ Viz § 1569 odst. 1 o.z.

¹³⁷ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 92.

¹³⁸ Viz Rozhodnutí NS 21 Cdo 3373/2011 citováno viz – Zdroje: Judikatura

¹³⁹ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 80.

povinnost výkonu např. příkazuji, nařizují, nebo ustanovení, že nesplněním, dědic nebude dědicem, resp. ztratí právo k dědictví.¹⁴⁰

Je zřejmé, že vymezení příkazu a přání může být v určitých případech velmi složitá. Je zde však zásada, že by se mělo co nejvíce vyhovět tomu, co si zůstavitel v poslední vůli přál.¹⁴¹ V případě sporů, zda se jedná o přání či příkaz spojený se situací, kdy se dědicové nedohodnou nebo s případným rozhodnutím vykonavatele závěti nesouhlasí, přechází rozhodnutí sporu na pozůstalostní soud, resp. soudního komisaře.¹⁴² Soudní komisař má pak dvě možnosti, jak rozhodnout. Buď usnesením potvrdí získání dědického podílu obsahující přání bez právní závaznosti dle § 185 z.ř.s. nebo uzná právní závaznost a stanoví, že jde o příkaz, který musí být naplněn. Spojí s ním povinnost vyplnit zůstavitelův příkaz. I proti takovému usnesení je však možné podat odvolání.¹⁴³

3.3.10 Příkaz s pohrůzkou

Příkaz s pohrůzkou je nařízení, kterým ukládá zůstavitel dědici zákaz odporovat ustanovením v závěti pod sankcí ztráty určité výhody.¹⁴⁴ Zákonem není přesně dáno, co může do výhody patřit. Předpokládají se však případy přednostního odkazu např. možnost nenaplnit povinnost předat odkaz odkazovníku, či osvobození od splacení určitých dluhů zůstavitele atd. V případě, kdy by dědic uvedenému příkazu odporoval, může ztratit právo na vymezené výhody v závěti. Pod tímto si lze představit snížení původního dědického podílu nebo odebrání práva k určité části dědictví. Zůstavitel by měl v závěti uvést, jaké následky bude mít odpor proti příkazu, resp. jakou výhodu dědic odporem ztratí.¹⁴⁵

Je-li však odpor spojený se zpochybněním pravosti závěti, nebo v případě výhrad, jakým způsobem je závět vykládaná, zda je poslední vůle myšlena dostatečně vážně a nepostrádá projev svobodné vůle.¹⁴⁶ Tento odpor pak je

¹⁴⁰ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 226.

¹⁴¹ Viz § 1494 odst. 2 o.z.

¹⁴² Viz Rozhodnutí GI.U.N.F. 1179 citováno viz – Zdroje: Judikatura

¹⁴³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 227.

¹⁴⁴ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 81.

¹⁴⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 227.

¹⁴⁶ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva.* Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 93.

přípustný, protože hlavním cílem je zjištění pravé vůle zůstavitele.¹⁴⁷ Je tedy možné odporovat co do obsahu závěti, zda skutečnosti v ní uvedené jsou pravdivé a psány vlastní vůlí. Tzn. zda byla poslední vůle sepsána zůstavitelem nebo alespoň jeho osobou podepsaná. Odporování spojené jen s formálními náležitostmi je však bráno jako odpor zakázaný.¹⁴⁸

Dědic se nařízení poslední vůle může vzdát pouze odmítnutím dědictví.¹⁴⁹ Není možné, aby se dědic snažil vymanit z povinností mu vyplívajících odmítnutím dědictví ze závěti a následně začal vystupovat jako zákonný dědic, který není zatížený žádnou povinností.¹⁵⁰ Dědic bude ke splnění svých povinností z testamentu vycházejících nucen osobou, vůči které má příkaz plnit, nebo vykonavatelem závěti a též soudem prostřednictvím soudního komisaře, který příkazníkovi nepotvrdí do splnění příkazu nabytí dědického podílu.¹⁵¹

¹⁴⁷ Viz § 1494 odst. 2 - § 1495 o.z.

¹⁴⁸ Viz Rozhodnutí Gl. U. 1347 *citováno viz* – Zdroje: Judikatura

¹⁴⁹ Viz § 1486 o.z.

¹⁵⁰ Viz § 1702 o.z.

¹⁵¹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 228.

3.4 Zvláštní ustanovení

3.4.1 Obecné souvislosti

Nový občanský zákoník v dnešní době umožňuje ustanovení dědiců, kteří stojí v poslední vůli vedle sebe, kde každý dostane z dědictví uvedeném v testamentu svůj vymezený podíl. Je zde však i možnost, že zůstavitel k určité části dědictví ustanovil více dědiců, kteří dědí jeden po druhém, a to splněním požadavků v testamentu obsažených. Ty jsou vymezeny jako odkládací a rozvazovací podmínky nebo jako doložení času.¹⁵² Toto pak ustanovuje, že přední dědic nabývá dispozici s majetkem do doby, než bude splněna podmínka nebo se zakončí doložený čas. Dědic ustanovený podmínkou nebo na doložený čas je pak považován za osobu s funkcí svěřeneského nástupnictví.¹⁵³

Svěřeneské nástupnictví, platilo na našem území do konce roku 1950, kdy se účinností SOZ z roku 1950 tato instituce ruší. Použito mohlo tedy být jen v případech, kdy osoba zůstavitele zemřela před datem 1. 1. 1951. Což bylo spojeno se zásadou danou SOZ. Pro dědictví se má užit práva, které bylo platné ke dni zůstavitelovy smrti.¹⁵⁴

3.4.2 Obecné vymezení

Zůstavitel, jak již bylo zmíněno, může k jedné části pozůstalosti určit více dědiců po sobě následujících. Může se tak stát v situacích, kdy zůstavitel povolal určeného dědice s časovou doložkou nebo až po naplnění rozvazovacích nebo odkládacích podmínek. Tímto je ustanoveno, že nejprve dědí osoba pokládána za předního dědice, a až splněním podmínek nebo uplynutím doloženého času přechází dědický podíl na dědice následného. Obsahově jsou zde dvě zásady, kterými by se mělo řídit. Za první zásadu je zde možné považovat ochranu dědice následného, který bude nabývat dědictví až po určitém časovém období. Do té chvíle nakládá s dědictvím jiná osoba – přední dědic, která by měla zajišťovat, aby osobě následného dědice z jemu určeného dědického podílu přibylo do jeho majetku to, co mu bylo přiděleno závětí po splnění požadovaného z poslední vůle.

¹⁵² FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 244.

¹⁵³ Viz § 1513 o.z.

¹⁵⁴ Viz § 565 soz.

Pro tuto danou situaci se použijí §1520–1524 OZ o svěřenském nástupnictví. Druhou ze zásad je obrana předního dědice, který při nabytí dědictví může mít za úkol hradit dluhy zůstavitele, či ze svého podílu uspokojovat nepominutelného dědice. Nepřichází v úvahu, aby přední dědic plnil všechny tyto závazky z podílu vzniklé a osoba následného dědice by po uplynutí lhůty nebo splněním požadovaného pak získala jen majetek bez jakéhokoli zatížení. Je zde proto ustanoveno, aby se dědic následný s předním dědicem poměrně vypořádal z pohledu závazků, které byl přední dědic v průběhu své pozice nucen obstarávat. Každý případ převodu majetku z předního na následného dědice je odlišný. Není však vyloučeno, že již zůstavitel ustanoví podmínku, aby se následný dědic s předním dědicem vyrovnal, jestli však takové ustanovení poslední vůle neobsahuje na stranách převodu dědictví, aby si danou situaci vypořádali sami. Pokud takové dohody nejsou schopni, je na soudu, aby ze sporu určil, jaké jsou povinnosti následného dědice vůči dědici přednímu. S tím je spojena možnost uvedená zadržovacím právem, kdy má přední dědic možnost zadržet převádějí majetek do doby, než dědic následný splní svou povinnost vůči němu.¹⁵⁵

Přednímu dědici je dáno dědické právo poživitele upravené § 1521 OZ a též §1513 OZ, který ustanovuje dědice s podmínkou nebo doložením času na stejnou úroveň jakou by měl svěřenský nástupce. Svěřenské nástupnictví ve své podobě počítá s dědicem předním a také dědicem následným. V době, která je stanovena mezi předáním dědického podílu z předního na následného dědice, je omezeno dědické právo a dispozice se zděděným majetkem jen na právo spojené s povinnostmi poživitele. Ten pak nemá právo s majetkem svobodně nakládat. Tuto možnost má jen v případě, že mu zůstavitel právo volného nakládání s majetkem určil.

3.4.3 Svěřenské nástupnictví

Svěřenské nástupnictví je obecně upraveno v §1512 OZ, který uvádí, že dědic zůstavitele po své smrti předá svůj podíl nabytý dědictvím následnému dědici určenému zůstavitelem, a tedy jeho majetek, takto získaný, nepřechází na jeho dědice, jak by se předpokládalo. Více je toto ustanovení rozšířeno v §1513 OZ, kdy může zůstavitel ustanovit dědice dědici, ale také může za dědice povolat osobu,

¹⁵⁵ ELIÁŠ, Karel et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 644-645.

kteřá ješře neexistuje např. nenarozené dítě. Obdobně může být pouřžita i řžadost svěřenského nástupce na sepsání inventáře majetku, který přední dědic získal. Uvedeno je i volné nakládání s majetkem zůstavitele, které je omezeno na právo pořživatele, pokud nebylo v závěti uvedeno volné nakládání s majetkem.¹⁵⁶

I v případě pořživacího práva může přední dědic s majetkem nakládat pro případnou úhradu dluhů, které přešly ze zůstavitele na předního dědice. Souhlas nakládání s majetkem může být dán i formou veřejné listiny svěřenským nástupcem, popřípadě soudem, a to v případě výkonu péče řádného hospodáře s majetkem zůstavitele. V případě soudního povolení disponovat s tímto majetkem, musí být rozhodnuto, jakou formou se využije zisk z dědického podílu s ohledem na osobu svěřenského nástupce. V případech, kdy přední dědic nakládá s majetkem v budoucnu přecházejícím tak, že svým nakládáním omezuje nebo maří práva svěřenského nástupce, je bráno, že takové jednání nemá právní účinky vůči následnému dědici.¹⁵⁷

Svěřenské nástupnictví neobsahuje klauzuli o finančním vyrovnání předního a následného dědice. Např. kdy přední dědic plnil to, co mu nabytím dědictví vzniklo jako povinnost. Úprava je určena až soudem, kdy soudní komisař může ulořit následnému dědici, aby poměrnou částkou vynahradil přednímu dědici placení dluhů zůstavitele nebo se vypořádal z podílu s nepominutelným dědicem.¹⁵⁸

Svěřenské nástupnictví by mělo být ustanoveno na časové období, ve kterém není následný dědic za dědice dosud určen. Není zde určena řžádná zákonná minimální ani maximální lhůta, po kterou může být svěřenské nástupnictví platné. ZŘS předpokládá průběh dědického řízení hned po smrti zůstavitele, s možností omezení dědického práva k určenému podílu způsobené podmínkou nebo dolořením času pro případ, že má posléze dědictví nabyt následný dědic. S tím je spojena procedura, kdy po splnění podmínek nebo uplynutí času bude zahájeno další dědické řízení o přechodu majetku z předního na následného dědice. Může však nastat i situace, kdy by měla být splněna podmínka nebo by měla uplynout doba v tak krátkém časovém intervalu po prvním dědickém řízení, že by ani nemělo význam, aby přední dědic nabýval podíl z pozůstalosti. To je možné řešit dohodou dědiců předních a následných, kdy jsou oba bráni za účastníky již původního

¹⁵⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 214.

¹⁵⁷ Viz § 1520–1524 o.z.

¹⁵⁸ Viz § 194 odst. 2 z.ř.s.

pozůstalostního řízení.¹⁵⁹ Důležitou zásadou v dědění je, že i když na následného dědice přechází majetek po předním dědici, je následný dědic stále brán jako dědic zůstavitele.¹⁶⁰

3.4.4 Přední dědic

Osoba předního dědice je brána jako dočasný vlastník nabytého podílu, která nabývá vlastnictví jako první po smrti zůstavitele. Pokud není dáno zůstavitelem svolení k volné dispozici s majetkem, je jeho právo omezeno na poživatelství.¹⁶¹ Právo volného nakládání s pozůstalostním podílem může být omezeno na udržování věci ve stavu, v jakém k němu přešla, brát z ní plody a užitky, ale také platit obvyklé náklady na údržbu daného podílu. Volné nakládání s majetkem může být dáno také svolením osobou následného dědice, který jí opatří veřejnou listinou. Souhlas nemusí být dán jen v případě, že dispozice s majetkem a jeho případné prodání je vykonáváno za účelem zaplacení dluhů zůstavitele.¹⁶²

V případě, že následný dědic nechce nebo nemůže z určitých okolností přijmout dědictví, stávají se dědici zákonní dědicové. Pokud chybí zákonní dědici, stávají se jimi odkazovníci v poměru, jak velký podíl z dědictví odkazem nabyly. Pokud však žádná z těchto osob není uvedena, náhradníkem předního dědice se stává stát, ten tuto pozici nemůže odmítnout. Obdobné potíže mohou být spojeny s případem, kdy zůstavitel povolal následného dědice s podmínkou nebo doložením času, ale neuvedl, kdo by měl být přední dědic a současně zákonní dědicové ani odkazovníci nejsou určeni v závěti. Pak může být pak určen správce pozůstalosti, který bude mít povinnost se o pozůstalost starat do doby, než bude ukončeno dané období nebo se naplní podmínka v poslední vůli uvedená.¹⁶³

¹⁵⁹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 214.

¹⁶⁰ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 252.

¹⁶¹ Viz § 1285 o.z.

¹⁶² Viz § 1521–1522 o.z.

¹⁶³ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 250-251.

3.4.5 Následný dědic

Následný dědic je osobou, na kterou přechází dědictví zůstavitele po naplnění jeho nařízení od osoby předního dědice. Ten je brán jako jeho právní nástupce. Následný dědic má právo dědictví odmítnout nebo se ho vzdát. Pokud následní dědicové žijí již za života zůstavitele nebo byli za jeho života aspoň počati, může jich být ustanoveno neomezeně. Platí zde však zásada, že v případě přechodu na osobu ještě neexistující, může být následný dědic jen jeden.¹⁶⁴

Řeší se zde situace, kdy následný dědic přežije zůstavitele, ale nedožije se splnění podmínek či časové doložky. Čímž vzniká otázka, od kdy by mělo být určeno právo následného dědice na dědický podíl. Dědictví předního dědice je spjato se smrtí zůstavitele, který ho za předního dědice určil. Následný dědic má možnost získat dědictví až v případě naplnění vůle zůstavitele. Dle §1480 OZ se může následný dědic před nabytím svého dědictví vzdát v libovolný čas před jeho získáním do své moci. Dědický podíl je však získávám až rozhodnutím soudu, po splnění podmínek v následném pozůstalostním řízení.¹⁶⁵

3.4.6 Vyrovnání následného a předního dědice

Povinnosti předního dědice, které souvisejí s dědicky nabytým podílem po zůstavitelovi jsou placení dluhů zůstavitele a vypořádání se s osobou nepominutelného dědice a jeho nároků na povinný díl. Mezi dluhy počítáme dluhy přímé i nepřímé. Za dluhy přímé můžeme považovat dluhy zůstavitele vzniklé za jeho života a také ze skutečnosti, které by vznikly v případě, že by byl zůstavitel stále naživu.¹⁶⁶ Dluhy nepřímé pak můžeme spatřovat v nákladech s pohřbem spojených¹⁶⁷, ale také například náklady na zaopatření osob, které nemají právo na získání podílu z dědictví, ale jejich právem je právo na nutnou výživu, když nejsou schopni žít se sami.¹⁶⁸ Mohou se sem počítat i dluhy jinak vzniklé po smrti zůstavitele, pokud je o nich zákonem stanoveno, že jsou hrazeny dědici nebo je

¹⁶⁴ Viz §1515 odst.1 o.z.

¹⁶⁵ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 251-252.

¹⁶⁶ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 253.

¹⁶⁷ Viz § 114 odst. 2 o.z.

¹⁶⁸ Viz § 1665–1669 o.z.

jejich uhrazení spojeno s pozůstalostí. Mezi ně můžeme počítat povinný díl neopominutelného dědice či splnění dospělých odkazů.¹⁶⁹

Ustanovení druhého odstavce § 1567 OZ dává následnému dědici povinnost přispět přednímu dědici poměrnou částkou na zaplacení dluhů po zůstaviteli nebo na vypořádání se s povinným dílem nepominutelného dědice. Poměrná částka, kterou by měl následný dědic zaplatit dědici přednímu se liší v důsledku toho, zda přední dědic plnil závazky zůstavitele z pozůstalostního majetku nebo uspokojoval závazky vzniklé ze svého majetku. Další význam pro určení poměrné částky má to, zda osoba předního dědice nabyla ještě další majetek z pozůstalosti, který není součástí svěřenského nástupnictví. Částka, která má být placena přednímu dědici může být také ovlivněna závětí zůstavitele, kde může být vyrovnání upraveno. V jiných případech je závislá náhrada na ujednání stran, s tím, že soud jejich dohodu usnesením schválí.¹⁷⁰ V případě nemožnosti se dohodnout, získává hlavní slovo soudní komisař. Který vymezí částku, která bude dána jako povinnost úhrady následného dědice přednímu dědici. Takto se bude postupovat v souladu s § 194 odst. 2. z.ř.s.

Jak již bylo zmíněno výše, následný dědic má povinnost uhradit poměrnou částku přednímu dědici. Pokud následný dědic neplní nebo odmítá plnit vypořádání se poměrnou částkou ve stanovené lhůtě, má přední dědic pravomoc použít zadržovací právo a do jejího splnění přecházející podíl nevydat.¹⁷¹

3.4.7 Převzetí a plnění závazků následného dědice

Následný dědic je brán jako osoba dědice zůstavitele. Jeho povinností je přijmout s dědictvím i závazky z nabytí pozůstalosti související. Na dědice přecházejí, jak je patrné, jak aktiva, tak i pasiva související s dědickým podílem, popřípadě i závazky, které přibral přední dědic v souvislosti s vynaložením práce na podílu, jak ke zlepšení či udržení podílu, za předpokladu, že následný dědic s takovými úkony souhlasil. Zůstavitel může ve své poslední vůli dát za povinnost následnému dědici plnit určité závazky, vykonat příkaz nebo splnit odkaz.¹⁷²

¹⁶⁹ Viz § 171 odst.2 z.ř.s.

¹⁷⁰ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2. vydání*, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 214

¹⁷¹ Viz § 1395 o.z.

¹⁷² ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2. vydání*, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 126

3.4.8 Spory, zda dědické právo dospělo

V případech, kdy není přesně stanovena lhůta pro předání dědictví, může vzniknout spor o tom, zda dědictví dospělo do stadia přechodu práv z předního dědice na následného. To je spojeno i s nejasně vymezenou podmínkou, kde její splnění neudává přesné časové rozmezí pro přechod dědického práva. Spory takto vzniklé řeší soud, jehož prostřednictvím jedná soudní komisař, který usnesením potvrdí právo následného dědice k pozůstalosti. V opačném případě soud usnesením zamítne právo následného dědice na zahájení pozůstalostního řízení o převodu podílu.¹⁷³

3.4.9 Přední a následný odkazovník

Zde je odkazováno na §1601 OZ, který dává možnost určit osobě odkazovníka náhradníka. Též může být stanoveno i svěřenské nástupnictví. Je zde možnost postupovat dle § 1512–1513 OZ o svěřenském nástupnictví. I odkaz uvedený poslední vůlí nebo dovětkem může být spojen se zůstavitelovou podmínkou, příkazem nebo doložením času.¹⁷⁴ Také pro osobu následného odkazovníka je zavedeno vyrovnání poměrnou částkou v případě, že osoba odkazovníka spolu s dědici vyplácí podíl neopominutelnému dědici, který nebyl v závěti uveden podle § 1653 OZ. Dle § 1513 OZ má zůstavitel možnost odkazovníku určit osobu, která po něm převezme odkaz tzv. následného odkazovníka, nebo může být určen odkazovník, který v čase smrti zůstavitele ještě neexistuje – odkaz převezme případný vnuk. Z daného vymezení je zřejmé, že omezení dané dědici může být použito i na odkazovníka.¹⁷⁵

Osoba spravující pozůstalost má zákonnou povinnost vyrozumět odkazovníky o jejich odkazech a se souhlasným usnesením soudu vypořádat dospělé odkazy. Soud tedy může dědictví potvrdit až v době, kdy byla odkazovníkům sdělena informace o odkazu a splatné odkazy již byly předány.¹⁷⁶

¹⁷³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 126.

¹⁷⁴ Viz § 1498 o.z.

¹⁷⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 215.

¹⁷⁶ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 254.

4. Vykonavatel závěti

Vykonavatel závěti je upraven zejména v § 1553 - § 1560 OZ. Jelikož je vykonavatel závěti účastníkem řízení o pozůstalosti, je upraven i v procesním předpisu ZŘS, například v ustanoveních § 114, § 142, § 148 a § 156.

Vykonavatel závěti je ustanovován z důvodů zvýšené ochrany zůstavitelových nařízení a jejich následného dodržování. To umožňuje zůstaviteli v poslední vůli určit důvěryhodnou osobu, která by dohlížela nad splněním zůstavitelovy poslední vůle. Možným vykonavatelem závěti může být jmenována jak osoba blízká, tak i profesionál z oboru práva, případně i právnická osoba zaměřující se na vykonání závěti.¹⁷⁷

4.1.1 Vykonavatel závěti obecně

Vykonavatel závěti je osoba, u které se předpokládá, že má pro výkon funkce právní osobnost a je zde i předpoklad, že se jedná o fyzickou osobu, musí být plně svéprávná a svou funkci vykonávat osobně.¹⁷⁸

Vykonavatel závěti je osoba, která se účastní dědického práva a její nejdůležitější rolí je splnění poslední vůle zůstavitele, pokud byl pro splnění daného úkolu určen. Vykonavatel má ale i jiné úkoly, které musí být dány ze zákona. Mohou jimi být správa pozůstalosti, a to z důvodu, že nebyla osoba správce pozůstalosti ustanovena, též se stará o předávání pokynů správci pozůstalosti, aby mohl řádným způsobem plnit svoje povinnosti vyplývající z postavení správce pozůstalosti. Dále má právo vyžadovat uskutečnění příkazu. Je to osoba, která má možnost účastnit se soupisu pozůstalosti. Může mít i další povinnosti pro své jednání určené mu zůstavitelem.¹⁷⁹

Výkon funkce vykonavatele závěti je uskutečnitelný jen osobní účastí. Její převedení na jinou osobu zastoupením není možné.¹⁸⁰

¹⁷⁷ ELIÁŠ, Karel et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 642

¹⁷⁸ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 227.

¹⁷⁹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 190.

¹⁸⁰ Viz Rozhodnutí Gl. U. 5295 citováno viz – Zdroje: Judikatura

4.1.2 Povolání vykonavatele závěti

Osoba vykonavatele může provádět svou funkci jen v případě, že je v listině – závěti – přímo povolána. A to v případě, že zůstavitel po své smrti předává jedné nebo více osobám alespoň část svého majetku.¹⁸¹ Ustanovení vykonavatele závěti je vedlejším ustanovením, které může, ale nemusí být v závěti obsaženo. Vykonavatel závěti je osoba, která nemůže být svědkem závěti.¹⁸²

Dle zákona není upraveno, zda osoba zemřelá má právo povolát jen jednoho nebo více vykonavatelů. Toto může nastat v případě, že osoba zemřelá ustanovila více dědiců více závěťmi, které jsou společně platné. Toto ustanovení je dáno tím, že zůstavitel chtěl, aby byla splněna každá z těchto závětí. Proto se nevylučuje možnost mít více vykonavatelů závěti. Je však dáno, že ke každé jednotlivé závěti může být ustanoven jen jeden vykonavatel.¹⁸³

Vykonavatel závěti nemůže být právoplatně povolán dědickou smlouvou¹⁸⁴ a též ani dovětkem.¹⁸⁵ V návaznosti na tato ustanovení je patrné, že vykonavatel závěti nemůže vykonávat svou funkci v případě, že je závěť neplatná a také, když nemůže plnit své povinnosti z jeho funkce vzniklé z důvodu, že povolaný dědic závěti nemůže dědit nebo nedědí, a to jak z důvodu vzdání se dědictví, tak i pro nezpůsobilost být dědicem. Toto platí v případě, že dané dědictví nebude přecházet na náhradníka dědice povolaného v závěti.¹⁸⁶ Byla-li závěť zrušena, odvolána nebo byla-li pořízena závěť novější, ztrácí se i možnost povolání osoby vykonavatele závěti v ní obsažené.¹⁸⁷

Soud v pozůstalostním řízení nemá pravomoc dosadit vlastního vykonavatele závěti. Pokud zůstavitel nejmenoval nikoho vykonavatelem závěti, je osobou povolanou závětní dědic. Pro případ, že nemůže nebo nechce tuto pozici vykonat, soud na žádost dědice/dědiců předá tuto povinnost správci pozůstalosti. Ten je jmenován soudem nebo určeným zůstavitelem, který má při této činnosti stejná práva a povinnosti jako vykonavatel závěti.¹⁸⁸

¹⁸¹ Viz § 1494 o.z.

¹⁸² Viz § 1540–1541 o.z.

¹⁸³ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 224.

¹⁸⁴ Viz § 1553 o.z.

¹⁸⁵ Viz § 1498 o.z.

¹⁸⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2. vydání*, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 196.

¹⁸⁷ Viz 1575–1581 o.z.

¹⁸⁸ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 224.

4.1.3 Práva a povinnosti vykonavatele závěti.

Základním úkolem vykonavatele závěti je postarat se o spořádané splnění poslední vůle zůstavitele. Dle zákona je dáno, že osoba vykonavatele ví o svém zvolení do funkce vykonavatele, a že je obeznámena s obsahem závěti. Je zde i předpoklad, že ví, co chtěl zůstavitel svou závětí docílit, a aby se vykonavatel řídil příkazy a pokyny, které zůstavitel projevil ve své poslední vůli. Z funkce vykonavatele závěti vychází povinnost řídit se pokyny a nařízeními, které jsou obsaženy v poslední vůli.¹⁸⁹

Splnění povinností vyplývajících z funkce vykonavatele závěti je spojeno s funkcí hmotně právní i procesní. Existují dvě základní pravidla, jak začíná vykonavatel vykonávat svou funkci. První z možností je, že svou funkci začne vykonávat po smrti zůstavitele a oznámí zahájení svého výkonu soudu, který je příslušný pro pozůstalostní řízení. Druhá varianta je, když soud či soudní komisař nejprve vyzve vykonavatele závěti, aby svou funkci začal plnit v případě, kdy zjistí, že zůstavitel nějakou osobu jako vykonavatele závěti jmenoval.¹⁹⁰

Osoba vykonavatele závěti je brána jako účastník pozůstalostního řízení. Toto obsahuje podmínku, že pozůstalostní dědic má právo na dědictví. Jeho funkce pak pokračuje do doby, než by bylo prokázáno, že dědic nemůže dědictví nabýt. Vykonavatel závěti proto není brán jako účastník daného řízení. Pokud se jedná o řízení, které bylo zastaveno z důvodu toho, že zůstavitel nezanechal dědicům majetek nebo se jednalo o majetek jen nepatrné hodnoty, či z důvodu, že dědictví připadlo státu jako odúmrt', či byla nařízena likvidace dědictví. Vykonavatel závěti jako účastník dědického řízení má možnost podávat řádné a mimořádně opravné prostředky a rovněž projednávat věci ve veřejném i neveřejném jednání soudu.¹⁹¹

Dle hmotněprávní úpravy má vykonavatel závěti veškeré právní prostředky pro správné pozůstalostní řízení, též i pro hájení zůstavitelovy závěti včetně jeho pokynů a příkazů. Vykonavatel má právo provádět úkony pro řádné splnění a platnost závěti. Což může obsahovat namítání nezpůsobilosti dědice, který by mohl poškozovat postavení dědice uvedeného v závěti, též v případě nezpůsobilosti odkazovníka, pokud by tím bylo ovlivněno dědictví dědice ze závěti. Pokyny na

¹⁸⁹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 193-194.

¹⁹⁰ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 225.

¹⁹¹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 194.

příkazy, které mohou být v závěti obsaženy jsou zejména podmínky, doložení času a příkaz. Vykonavatel závěti však nemá právo zpochybňovat dědickou způsobilost či platnost závěti, ve které je jmenován vykonavatelem, či jinak používat výklad, který by znehodnocoval postavení dědice. Vykonavatel závěti tedy není osobou nestrannou a nezávislou, vždy by měl působit v zájmu dědice a zůstavitelovy poslední vůle. V návaznosti na svojí funkci tedy musí plnit pokyny vyplývající ze závěti.¹⁹²

Vykonavateli poslední vůle též náleží možnost navrhnout soudu, aby byl ustanoven správce pozůstalosti, či podat stížnost v případě, že správa pozůstalosti byla přidělena dědici, pokud nebyl dědic dle poslední vůle v závěti obsažen. Náhradní dědic může již před ustanovením sebe samého za dědice využívat námitky či stížnosti ohledně spravování dané pozůstalosti.¹⁹³

Vykonavatel závěti nemá právo vést spory o dědické právo, a to i v případě, že by byl tento spor vyvolán postupem soudu. Též nemůže řešit spory o naplnění odkazu či spory o vydání dědictví oprávněnému dědici. V tomto případě může vystupovat pouze jako vedlejší účastník.¹⁹⁴

4.1.4 Správa pozůstalosti vykonavatelem závěti

Správa pozůstalosti vykonavatelem závěti je možná jen v případě, že zůstavitel neurčil žádnou osobu jako správce pozůstalosti. Toto se dá použít jen v případě, kdy mu toto právo zůstavitel v závěti výslovně přiřkl, a osoba vykonavatele bude schopna tuto funkci řádně a pečlivě vykonávat. V případě, že by osoba vykonavatele nechtěla či nemohla správu pozůstalosti provést, určí soud jmenováním správce pozůstalosti¹⁹⁵ nebo tuto funkci bude vykonávat dědic nebo všichni dědicové.¹⁹⁶

V situaci, kdy vykonavatel závěti převezme tuto funkci, má stejná práva a povinnosti jako správce pozůstalosti. Pokud by byla závěť vyhotovena veřejnou listinou, využijí se pro vykonavatele obdobná práva a povinnosti jako pro správce pozůstalosti.¹⁹⁷

¹⁹² SUCHÁ, Ludmila a MOKRÝ, Antonín. *Sborník přednášek a článků k novému občanskému zákoníku*. Praha: Pražské sdružení Jednoty českých právníků, 2014. s. 128

¹⁹³ Viz Rozhodnutí NS R I 77, 78/35 citováno viz – Zdroje: Judikatura

¹⁹⁴ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 226.

¹⁹⁵ Viz § 157-158 z.ř.s.

¹⁹⁶ Viz § 1677 odst. 1. o.z.

¹⁹⁷ Viz § 1554 odst. 2 o.z.

Ve spojitosti vykonavatele závěti s vytvořením nadace či nadačního fondu má vykonavatel závěti speciální povinnosti. Tato speciální forma obsahuje povinnost rozhodovat o základních požadavcích listiny nadace, a to v případě, že zůstavitel pro tuto funkci neurčil osobu odlišnou od vykonavatele. Též může povolát nového správce vkladu, pokud před vznikem nadace tato funkce pominula. Dalším z jeho oprávnění v souvislosti s nadací je, pokud osoba zůstavitele nejmenovala v závěti členy správní a dozorčí rady, poté přechází toto jmenování na vykonavatele závěti.¹⁹⁸

Vykonavatel závěti má povinnost svou funkci vykonávat s péčí řádného hospodáře v případech všech jeho úkonů s vykonatelstvím spojených. Toto jednání vyžaduje provádět výkon funkce loajálně a pečlivě. Jeho výkon musí být spojen se znalostmi, které jsou potřeba k výkonu vykonavatele závěti.

Tato ustanovení ale nesměřují k dobru zůstavitele, protože vykonavatel závěti svou funkci obsazuje až po smrti zůstavitele, kterým byl určen. Postrádání, péče řádného hospodáře může být tedy na újmu jen osobě považované za dědice dle závěti. Vykonavatelovou funkcí není, aby dědic nabyl celý nebo část majetku, ale aby byla poslední vůle vykonána podle pokynů a všech náležitostí, které zůstavitel v závěti uvedl. Proto je odpovědnost vykonavatele závěti za péči řádného hospodáře využívána jen ve výjimečných případech.¹⁹⁹

4.1.5 Důvody zániku funkce vykonavatele závěti

Osoba, která byla za vykonavatele závěti určena, nemusí tuto funkci přijmout, a to v případě, že o tuto pozici nemá zájem. Vykonavatel tak může ze své funkce po smrti zůstavitele odstoupit. Dané odstoupení z funkce začíná platit od doby, kdy podklad pro vzdání se funkce dojde soudu, který vykonává pozůstalostní řízení.²⁰⁰

Další možností, kdy funkce vykonavatele zaniká je, když se někdo, kdo má právní zájem na této závěti, ohradí, že vstup vykonavatele závěti do funkce je neplatný a toto rozhodnutí je potvrzeno i soudem. Tato námitka se podává formou

¹⁹⁸ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 194.

¹⁹⁹ SVOBODA, Jiří; KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 177. též § 2910 oz a porušení povinnosti ze zákona, § 2913 OZ porušení smluvní povinnosti

²⁰⁰ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 190-191.

žaloby, která je dána proti osobě vykonavatele. O těchto žalobách rozhodují občanskoprávní soudy a funkce zaniká dnem, kdy rozhodnutí nabývá právní moci. Sama žaloba nemusí obsahovat důvod pro zánik funkce vykonavatele závěti, ale může být po danou dobu omezena. Tato doba může být dána např. do ukončení daného sporu o platnosti či neplatnosti obsazení funkce.²⁰¹ Vykonavatel může být také ze své funkce odvolán soudem z důvodu řádného neplnění funkce vykonavatele závěti.²⁰²

Pokud by bylo jednání vykonavatele závěti jen tzv. zdánlivým právním jednáním, pak se na takové právní jednání nahlíží jako by nebylo vykonáno, a to i bez potřeby namítání neplatnosti funkce.²⁰³

Zánik funkce může být podmíněn i tím, že byla osoba vykonavatele omezena soudně na své svéprávnosti nebo není schopna z důvodu duševní poruchy takové jednání vykonávat.²⁰⁴

Ukončení této funkce je též možné v případě, že vykonavatel splnil všechny náležitosti, které byly obsahem závěti dány. Takto může skončit funkce jen v případě, že bylo pozůstalostní řízení pravomocně ukončeno. Další z možností je, pokud byla část závěti, která obsahovala klauzuli o ustanovení vykonavatele závěti, zrušena, s tím, že zbytek závěti není nijak omezen. Zánik může také nastat z důvodu neplatnosti závěti, či z důvodu, že byla sepsána závět nová, či byla celá závět zrušena nebo odvolána. Tímto končí i funkce vykonavatele závěti. Samozřejmě zaniká funkce vykonavatele závěti také smrtí daného vykonavatele.²⁰⁵

4.1.6 Odměna a náhrada hotových výdajů

Vykonavatel závěti vykonává svou funkci bezplatně a nenáleží mu ani náhrada nákladů s touto funkcí spojených. Zůstavitel může v závěti ustanovit, že vykonavateli za jeho práci bude náležet odměna. Je s tím však spojeno to, že musí být již v testamentu výše odměny určena, či ustanovit osobu, která rozhodne o výši odměny bude rozhodovat. V tom případě pak kromě odměny náleží vykonavateli i

²⁰¹ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 227.

²⁰² Viz § 1560 o.z.

²⁰³ Viz § 551–554 o.z.

²⁰⁴ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 191.

²⁰⁵ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 228.

náhrada výdajů spojená s výkonem dané funkce. Pokud je vykonavatel závěti též správcem pozůstalosti, pak mu náleží odměna obvyklá pro správce pozůstalosti.²⁰⁶

Dle zákona není přesně dáno, kdo by měl vykonavateli závěti odměnu, pokud mu náleží, vyplácet. Ustálená praxe však tuto povinnost uhradit odměnu a náklady přisuzuje dědici či dědicům pozůstalosti.²⁰⁷

4.1.7 Námitka neplatnosti povolání vykonavatele závěti

Oprávnění osoby zůstavitele o ustanovení vykonavatele závěti je bráno jako příkaz vzniklý poslední vůlí o tom, aby daná osoba samostatně jednala jako vykonavatel závěti. Bylo-li tak učiněno dle platného právního jednání, dědic má povinnost toto nařízení přijmout. Dědic má právo namítat jen neplatnost závěti jako celku nebo její části, ve které se jmenuje osoba vykonavatele. Pokud se následně ukáže, že závěť či její část je neplatná, dá se namítat i neplatnost jmenování vykonavatele závěti.²⁰⁸

Funkci vykonavatele závěti bude vykonavatel plnit v případě námitek až do doby, kdy bude pravomocně rozhodnuto o tom, že vůle zůstavitele není platná, a to v případě, že nejsou dána jiná opatření soudem. Je na dědicích, jestli využijí možnost žaloby na neplatnost povolání vykonavatele závěti do funkce. Žaloba se pak podává u příslušného pozůstalostního soudu. Jak již bylo zmíněno, tak zánik funkce vykonavatele závěti je spojen s pravomocným rozhodnutím soudu o žalobě proti platnosti jmenování vykonavatele závěti do funkce.²⁰⁹

Je zde možnost zůstavitele dát příkaz o neodporování závěti, který je v případě odporu spojen s újmou pro dědice ve formě ztráty výhody v závěti uvedené. Toto ustanovení může být v závěti uvedeno i proti namítání neplatnosti funkce vykonavatele závěti.²¹⁰

²⁰⁶ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 195.

²⁰⁷ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 228.

²⁰⁸ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 196.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ Viz § 1574 o.z.

4.1.8 Činnosti vykonavatele závěti v dalších řízeních

Vykonavatel závěti nepůsobí jen v obecné pozůstalosti, ale také může působit v dodatečném projednání pozůstalosti. S tímto je spojena i účast na pozůstalostním řízení s následným dědicem/dědici.²¹¹

²¹¹ Viz § 192-194 z.ř.s.

5. Správce pozůstalosti

Úpravu správce pozůstalosti nalezneme v § 1556 - § 1560 OZ.

Správce pozůstalosti a jeho ustanovení do funkce je institut spočívající v určení osoby v poslední vůli, která má dohlížet nad správou majetku pozůstalého. Zde se jedná o celou pozůstalost. Nejedná se tedy jen o dědictví nabyté, jako pozůstalost dědice, ale i o uspokojení jiných osob v testamentu vymezených např. odkazovníků, věřitelů. Hlavním úkolem správce není vypořádání dědictví, ale majetková správa zůstavitelovy pozůstalosti.²¹²

5.1.1 Postavení správce pozůstalosti

Správce pozůstalosti je člověk, který se účastní dědického řízení jako osoba zmocněná ke správě pozůstalosti.²¹³ K jeho základním povinnostem patří také pravomoci, které udává zákon. Může to být správa naplněním poslední vůle osoby zůstavitele v případě, že mu toto oprávnění dává soud.²¹⁴ Také obsahuje možnost vypracování soupisu pozůstalosti. Tu může vypracovat, pokud mu dědicové toto právo přiznají. V tomto případě pak jeho vypracovaný soupis majetku nahrazuje soudně vypracovaný majetkový soupis.²¹⁵ Další jeho povinnosti mu mohou být dány osobou zůstavitele.

Správce pozůstalosti má své specifikum v tom, že jeho ustanovení se mohou vztahovat jak na fyzickou, tak právnickou osobu. Právnická osoba vstupuje do tohoto vztahu v případech, kdy osoba zůstavitele předává svůj majetek jako odúmrtí státu. V případě jeho ustanovení za správce pozůstalosti se jedná o funkci, která je spojena s osobou správce a je nepřenositelná na osobu odlišnou. Proto svou funkci vykonává sám za sebe. Pro určité dílčí úkony může být zastoupen jen na základě smlouvy. U této osoby pak odpovídá za její výkon v daném dílčím úkolu správce.²¹⁶

²¹² ELIÁŠ, Karel et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 642.

²¹³ Viz § 1677–1679 o.z.

²¹⁴ Viz § 1632 o.z.

²¹⁵ Viz § 1687 odst. 1 o.z.

²¹⁶ SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C.H. Beck, 2018, s. 267-272

5.1.2 Povolání správce pozůstalosti

Povolání správce pozůstalosti je jednání zůstavitele, které směřuje ke správě majetku po jeho smrti. Osobou, u které se předpokládá její plná svéprávnost a nebudou vznikat pochyby o tom, že by jeho majetek špatnou správou ztrácel na hodnotě nebo by se jeho majetek touto správou zmenšoval. Osoba správce je povolávána především v případě, kdy se jedná o majetek většího rozsahu, a v případě, že není možno omezit či pozastavit výrobu a funkčnost daného majetku. S tím je spojena i nedostatečná odbornost a znalost dědiců pro okamžité nakládání s majetkem zůstavitele. Správce je možné povolat i v případě obavy a zamezení sporů dědiců o rozhodnutí, kdo by měl daný majetek do skončení pozůstalostního řízení spravovat. Stejně jak u vykonavatele závěti není možné, aby funkce správce pozůstalosti ustanovená závětí, byla napadena pro její neplatnost. To je možné jen v případě namítání neplatnosti právního jednání zůstavitele v závěti jako celku nebo její části.²¹⁷

Zůstavitel má právo povolat správce pozůstalosti na správu části nebo na celou pozůstalost. Částečná správa se může vztahovat jen na část majetku zůstavitelem vymezením. Může se jednat o část závodu nebo jen o určitou část movitého či nemovitého majetku, která je obsahem soupisu pozůstalosti.²¹⁸

Povolání správce pozůstalosti zůstavitelem je možné jen formou veřejné listiny, která se provádí notářským zápisem. Je zde dána přísnější forma náležitostí pro povolání správce pozůstalosti než u povolání vykonavatele závěti, který může být povolán ustanovením v závěti.²¹⁹

Zůstavitel má právo na jmenování více správců pozůstalosti, ale jen v případě, že každý z daných správců vykonává správu jiné části pozůstalostního jmění. Jmenování více správců pro celý zůstavitelův majetek nebo jmenování více správců na stejnou část majetku je nedovolené.²²⁰

Veřejná listina, která jmenuje správce pozůstalosti, nezakládá potřebu souhlasu jmenovaného správce. Je čistě na rozhodnutí zůstavitele, zda a koho jmenuje správcem pozůstalosti. Toto povolání správce je platné a účinné a vztahuje se i na možnost, že o ní správce nevěděl, a v případě, že o ní věděl, tak s ní

²¹⁷ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 175.)

²¹⁸ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 231.

²¹⁹ SUCHÁ, Ludmila a MOKRÝ, Antonín. *Sborník přednášek a článků k novému občanskému zákoníku*. Praha: Pražské sdružení Jednoty českých právníků, 201, s. 120.

²²⁰ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 175-176.

nesouhlasil. Zda se správce chce účastnit správy pozůstalosti se začne řešit až v době zůstavitelovy smrti. A to je v případě odmítnutí správy pozůstalosti správcem podkladem pro soud, aby jmenoval jiného správce pozůstalosti.²²¹

Svou vůli, kterou zůstavitel použil na povolání správce pozůstalosti, má možnost po tomto ustanovení znovu zrušit. Zrušení daného ustanovení už nemusí být obsaženo ve veřejné listině, ale stačí jakýkoliv způsob, kterým se ruší závěť. Tím vznikne jak možnost odvolání osoby správce, tak i možnost porízení nové veřejné listiny obsahující jmenování nového správce pozůstalosti.²²²

Veřejné listiny, které ve svém obsahu jmenují nebo odvolávají jimi určené správce pozůstalosti, uschovává Notářská komora ČR ve své evidenci jednání pro případ smrti. V případě náležitého právního zájmu může notář, a to jakýkoliv, na žádost sdělit, zda je taková listina v evidenci nebo sdělit, že se taková listina v evidenci nenachází.²²³

5.1.3 Povolání správce pozůstalosti soukromou listinou

V případě, že by osoba zůstavitele chtěla jmenovat správce závěti formou soukromé listiny, by to bylo bráno jako neplatné jednání. Jedinou možností, jak tuto neplatnost napravit, je v případě, že by dané jednání, které bylo formou soukromé listiny vadné, bude následně zhojeno. To je dáno možností, že by zůstavitel následným postupem jmenoval daného správce formou notářského zápisu.²²⁴ Poslední porízení je pak předáno do úschovy do Evidence právních jednání pro případ smrti.²²⁵

5.1.4 Jmenování soudem

Mohou být dány důvody pro jmenování správce pozůstalosti soudem, ať již tím, že nebyl žádný zůstavitelem jmenován nebo svou funkci po smrti zůstavitele odmítl, či neměl dostatečnou svéprávnost pro vykonání funkce správce

²²¹ Viz § 157 odst. 1 c) z.ř.s.

²²² FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 231.

²²³ Viz § 35b – 35 c NotŘ.

²²⁴ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 197-198.

²²⁵ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 177-178.

pozůstalosti. Dané jmenování může být ovlivněno i zánikem dané funkce nebo následným odvoláním správce.²²⁶

Pokud byl ustanoven vykonavatel závěti, může být osobou, která v případě neobsazení pozice správce pozůstalosti, ať již z kteréhokoli důvodu výše uvedeného, dosazen do této pozice. Ale jen pod podmínkou, že danou pozici neodmítl a také, že byl vykonavatel v závěti povolán. V jiném případě jmenuje správce pozůstalosti soud.²²⁷

Soud jmenuje správce pozůstalosti neprodleně po nalezení důvodu pro jeho jmenování. Daný soud má pravomoc povolat větší počet správců pozůstalosti s tím, že bude každý správce jmenován jen pro určenou část pozůstalosti.²²⁸ Pro případ, že by byl dán naléhavý důvod, který by mohl způsobit prodlení dané pozůstalosti, má možnost toto jmenování učinit i okresní soud, který je jinak k pozůstalostnímu řízení nepřislušný.²²⁹

Pokud vykonávala osoba zůstavitele advokátskou praxi sama za sebe, je mu ustanoven správce pozůstalosti pro část pozůstalosti obsahující výkon této praxe. Tato osoba správce je pak převážně nástupcem zemřelého advokáta.²³⁰

Povolání správce pozůstalosti soudním rozhodnutím je vždy formou usnesení, které musí být potvrzeno předběžným souhlasem správce, že je ochoten tuto funkci vykonávat. Dále se upřesňuje, na jak velkou část pozůstalosti se tato správa stanovuje, případně i který přesný účel by měl daný správce vykonávat.²³¹

Usnesení o jmenování správcem pozůstalosti musí být oznámeno celému okruhu účastníků pozůstalostního řízení a samozřejmě i osobě, která byla za správce pozůstalosti jmenována.²³² Proti danému usnesení, které bylo vydáno soudem prvního stupně, je možné se odvolat a proti rozhodnutí odvolacího soudu je možné se dovolat, a to v případě, že není v rozporu s § 237 OSŘ.²³³

²²⁶ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 232.

²²⁷ Viz § 157 z.ř.s.

²²⁸ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 232.

²²⁹ Viz § 98 odst. 2 z.ř.s.

²³⁰ Viz § 27 odst. 5. A.z.

²³¹ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 232.

²³² Viz § 110 a § 115 z.ř.s.

²³³ Viz § 30 z.ř.s.

Správce pozůstalosti, který byl jmenován soudem, pokud není zákonem stanoveno jinak, nabývá stejná práva a povinnost jako správce pozůstalosti jmenovaný zůstavitelem.²³⁴

5.1.5 Obsah listiny o povolání správce pozůstalosti

Od 1. 1. 2014 se při ustanovení správce pozůstalosti postupuje dle listiny o ustanovení správce pozůstalosti. Tato listina se pořizuje ve formě veřejné listiny předepsané formou notářského zápisu. Tato veřejná listina by měla obsahovat okruh věcí, které spadají pod správu správce pozůstalosti, s určením, zda se jedná o celý majetek nebo jen jeho část. Upravuje se i přímo osoba správce pozůstalosti a jeho následný souhlas – po smrti zůstavitele – zda tuto funkci přijímá. Jmenování správce pozůstalosti na rozdíl od dřívějších právních předpisů neobsahuje požadavek předběžného souhlasu osoby správce pozůstalosti. Správce tedy není přítomen, na rozdíl od předchozí právní úpravy, sepsání ustanovující listiny, kterou zůstavitel správce povolává.²³⁵

Obsah listiny, nutný pro dodržení formy má obsahovat povolání správce pozůstalosti, kterou může být povolána fyzická i právnická osoby jako správce pozůstalosti. Dále by listina měla obsahovat vymezený rozsah, na který se bude pravomoc správce dědictví vztahovat, zda bude spravovat celý majetek nebo jen určenou část. V případě, že zůstavitel nevymezil rozsah pravomoci správce, je to bráno, jako by byl správce do funkce jmenován pro celou pozůstalost. Listina může obsahovat i vymezení dalších povinností správce pozůstalosti, jako i případnou odměnu daného správce.²³⁶

5.1.6 Zahájení výkonu funkce

Správce pozůstalosti, který byl jmenován formou veřejné listiny, nastupuje do funkce neprodleně po zjištění, že zůstavitel zemřel. Tuto informaci následně sdělí soudu s oznámením o zahájení výkonu správce pozůstalosti dle rozsahu, jaký je mu veřejnou listinou dán. Soud, převážně pak osoba soudního komisaře, může

²³⁴ SVOBODA, J., KLÍČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 175-176.

²³⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 198.

²³⁶ Tamtéž.

vyzvat správce pozůstalosti, aby zahájil výkon své funkce, protože byl do takové funkce zůstavitelem pozůstalosti jmenován. Toto soudní vyzvání se uplatňuje jen v případě, že správce pozůstalosti nesdělil, že se své pozice již ujal. Jinak je to v případě, že správce pozůstalosti nepřijal svou funkci, ať již po oznámení soudu nebo při dřívějším zjištění. Za odmítnutí jeho jmenování nemůže být nijak postižen, ani být nucen k náhradě škody tímto odmítnutím vzniklé. V tomto případě, za správce jmenuje soud nového nastupujícího správce pozůstalosti.²³⁷

V případě jmenování soudem přijímá správce své jmenování a začíná konat dnem následujícím po doručení usnesení o jmenování do funkce, nebo také dnem, který pro začátek funkce soud určí. Správce pozůstalosti jmenovaný soudem může začít svůj výkon i před doručením usnesení o jeho funkci účastníkům dědického řízení.²³⁸

5.1.7 Práva a povinnosti správce pozůstalosti

Pokud není správce pozůstalosti jmenován jen pro poslední vůli a vyplnění přání zůstavitele²³⁹ nebo jen pro sepsání inventáře, který obsahuje majetek zůstavitele,²⁴⁰ je konání správce pozůstalosti zaměřeno na jemu určenou činnost v rozsahu určeném zůstavitelem.²⁴¹

Správu pozůstalosti daného správce je možno rozšířit i obsah vypracování seznamu pozůstalosti, a to i v případě, že mu to nebylo veřejnou listinou ani soudem stanoveno. Tento případ rozšířené správy vykonává správce většinou po předchozí žádosti všech dědiců.²⁴² Jsou případy, kdy soudu postačí seznam, který obsahuje veškerou pozůstalost vypracovanou správcem pozůstalosti, a to v případě, že tento seznam dědicové potvrdí. Pak se tento seznam použije místo soupisu pozůstalosti dle § 1684 OZ.²⁴³

Naplnění přání zůstavitele v poslední vůli má oprávněný správce pozůstalosti vykonat, byl-li k tomu soudem zmocněn nebo přímo za tímto účelem

²³⁷ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 233.

²³⁸ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 179.

²³⁹ Viz § 1632 o.z.

²⁴⁰ Viz § 1687 o.z.

²⁴¹ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 180-181.

²⁴² FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 233.

²⁴³ Viz § 1687 o.z.

jmenován do funkce. V rámci svého výkonu pak přebírá stejné pravomoci jako by měl vykonavatel závěti.²⁴⁴

5.1.8 Právní prostředky k výkonu funkce

Správce pozůstalosti může být brán za účastníka v pozůstalostním řízení v případech ustanovení nebo odebrání funkce i u výkonu správy. Je-li obsahem naplnění vůle zůstavitele, pak má správce pozůstalosti postavení jako by vykonával pozici vykonavatele závěti.²⁴⁵ Svoje postavení účastníka řízení může správce dědictví uplatňovat i před soudem, a to v rámci podání opravných prostředků, to jak řádných, tak mimořádných. Dále jeho právo obsahuje možnost účastnit se soudních jednáních, ať již veřejných či neveřejných, a to jak prováděných přímo soudem, tak i jinými soudními osobami např. soudní komisařem.

Správce oplývá možností správy, která je dostatečná pro naplnění úkolů správce pozůstalosti a přání zůstavitele uvedených v testamentu. Jeho správa může obsahovat i vymáhání příkazů a kontrolu nad plněním podmínek a okolností, které je třeba uplatnit při vyřizování odkazu.²⁴⁶

5.1.9 Vztah k vykonavateli závěti

Situace, která předpokládá ustanovení současně správce pozůstalosti i osobu vykonavatele závěti dle § 1558 OZ určuje, že vykonavatel závěti může dávat správci pozůstalosti závazné pokyny. Ty je osoba správce povinna plnit. Vykonavatel závěti pak má vůči správci pozůstalosti postavení příkazce a správce pozůstalosti je brán jako osoba příkazovníka. Osoba správce je v podřízeném postavení vůči vykonavateli a pokyny jím dané, jsou pro správce závazné a měl by se jimi řídit s co největší péčí a odborností, které je schopen vlastním jednáním docílit. Od příkazů daných vykonatelem se může odchýlit jen v případě, že převažuje nezbytný zájem pro správu pozůstalosti nebo není z důvodu naléhavosti možno si opatřit předchozí souhlas od vykonavatele.²⁴⁷

²⁴⁴ Viz § 157 z.ř.s.

²⁴⁵ Viz § 114–115 z.ř.s.

²⁴⁶ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 234.

²⁴⁷ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 175-176.

Odpovědnosti příkazce za škodu a ustanovení případné odměny příkazovníkovi, který vykonává správu pozůstalosti se nepoužije. Tento vztah je platný ať již je osoba správce pozůstalosti ustanovena zůstavitelem, tak i v případě, že je správce pozůstalosti jmenován soudem.²⁴⁸

5.1.10 Odměna za výkon správy pozůstalosti

U osoby správce pozůstalosti se na rozdíl od osoby vykonavatele závěti předpokládá, že povinnost a výkon spojený se správou pozůstalosti je spojen s odměňováním a náhradou výdajů se správou spojených. Jen pokud správce pozůstalosti souhlasí, je možné mu tuto funkci zadat bezplatně.²⁴⁹ Odměna i náhrada výdajů náležející správci je zpravidla financována dědici spravované pozůstalosti.²⁵⁰ Pokud se dědicové na náhradě nákladů neshodnou, bude jejich právo dobrovolného zaplacení správce řešeno prostřednictvím občanského soudu, kterému bude doručena žaloba na zaplacení odměny a hotových výdajů. Soud má povinnost vrchnostensky rozhodnout o tom, kdo a jakou poměrnou částkou odmění správce za jeho funkci.²⁵¹

Zaplacení odměny a nákladů spojených s funkcí, by mělo následovat po dokonání výkonu správce pozůstalosti. Případně může být odměna vyplacena dříve, a to v případě, jestliže osoba správce ukončila svoji činnost již v průběhu pozůstalostního řízení. Osoba správce, která není ustanovena soudem příslušným v řízení o pozůstalosti, nemůže rozhodovat o jeho odměně. Výplata odměny dědicem/dědici by se měla odvíjet od toho, jak velký podíl z dědictví nabyli. Jsou zde případy, kdy správce pozůstalosti má výkon správy jen nad určitou částí majetku např. podniku nebo jeho části, která následně připadne jen jednomu dědici. Pak by měl tento dědic, jako jediný nabyvatel spravované části, zaplatit správci celou částku jemu náležející.²⁵²

Byl-li správce pozůstalosti jmenován osobou zůstavitele, měla by také osoba zůstavitele určit výměru odměny a nákladů se správou spojených. Pro případ,

²⁴⁸ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 234.

²⁴⁹ Viz § 1402 o.z.

²⁵⁰ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 199.

²⁵¹ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 187-188.

²⁵² ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 200.

že by takto ujednáno nebylo nebo by osoba správce s navrhovanou odměnou nesouhlasila, může být odměna spojena s odměňováním jako prosté správy cizího majetku.²⁵³ Takto uvedené odměňování se může použít i pokud je správce pozůstalosti ustanoven jen pro vykonání přání uvedeného v poslední vůli zůstavitele, který byl za tímto účelem dosazen soudem.²⁵⁴

Pokud dědicové nechtějí své závazky vůči správci pozůstalosti splnit v čas nebo bez zbytečných průtahů dobrovolně, má správce pozůstalosti právo na zadržení části majetku až do doby uspokojení jeho pohledávky spojené s výkonem správce. Tato část majetku, která by měla být v pozůstalostním řízení vydána dědicům, s následným zaplacením odměny a výdajů vzniklých správci, bude na dědice převedena až následně. Pro případ, že správce pozůstalosti místo majetku disponuje finančními prostředky zůstavitele, které mají být předmětem dědictví, může se uspokojit formou započtení odměny z těchto finančních prostředků.²⁵⁵

5.1.11 Odstoupení z funkce správce pozůstalosti

Správce pozůstalosti má možnost svou funkci nepřijmout a v jakýkoli čas svého výkonu z této funkce odstoupit. Odstoupení je pak účinné od doručení informace o odstoupení pozůstalostnímu soudu. Velkým problémem nynější právní úpravy o povolání správce pozůstalosti spočívá v nejistotě, zda ustanovený správce svou funkci po smrti zůstavitele přijme nebo nebude chtít danou pozici vykonávat a odmítne ji. Tento problém je spojen s tím, že veřejná listina o ustanovení správce pozůstalosti nevyžaduje souhlas v průběhu pořizování listiny a je tedy nejisté, zda se správce pozůstalosti dané funkce chopí.²⁵⁶

Nejvýznamnějším principem je zákaz nucení do výkonu správce pozůstalosti proti jeho vůli. Tato pozice je dobrovolná a je zřejmé, že správa pozůstalosti není povinná. S tím je spojena možnost odstoupení z výkonu funkce správce pozůstalosti v jakýkoliv okamžik výkonu. Odstoupení je však spojeno s podmínkou, podle které nemá správce pozůstalosti možnost odstoupit v nepříhodnou dobu nebo také pokud by svým odstoupením porušil řádnou správu dané pozůstalosti. V takovém případě by musel uhradit způsobenou škodu

²⁵³ Viz § 1678 odst.1 o.z.

²⁵⁴ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 236.

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 179.

s odstoupením spojenou.²⁵⁷ Dle § 1442 OZ je dáno, že osoba, která v dobré víře předpokládala, že je stále správce pozůstalosti nebo která je v dobré víře nadále přesvědčená, že osoba správce vykonává svou funkci, spojuje závaznost jejich jednání s mylnou domněnkou trvání. Právní jednání je v tomto případě pak dále závazné. Pokud však správce pozůstalosti odstoupí v průběhu své funkce, musí vykonat vše, aby bylo co nejvíce zamezeno ztrátě majetku z pozůstalosti. Je to jednání zavazující všechny dědice.²⁵⁸ Právoplatné odstoupení z funkce je závazné od doby, kdy oznámení o odstoupení dorazilo k pozůstalostnímu soudu. Dnem doručení odstoupení soudu funkce správce zaniká.²⁵⁹

5.1.12 Odvolání z funkce správce pozůstalosti

Odvolání správce pozůstalosti je úzce spjato s odvoláním vykonavatele závěti, a to z důvodu, kdy není správce pozůstalosti jmenován, a tuto pozici obsadí osoba vykonavatele závěti.²⁶⁰ V § 159 z.ř.s se udává, že v případech stanovených novým občanským zákoníkem soud vydá usnesení o odvolání správce pozůstalosti. Odvolání vykonavatele závěti je možné, jak z výkonu jeho funkce, která by se měla zaměřovat na vykonavatelství, tak i v případech, kdy je vykonavatel závěti odvolán, vystupuje-li jako osoba správce pozůstalosti.²⁶¹

V případech, kdy správce pozůstalosti nejedná v souladu se svými povinnostmi, mohou vznikat pochyby o řádném plnění jemu přidělené funkce. Porušení povinností musí obsahovat určitý stupeň závažnosti, aby mohl být správce ze své funkce odvolán. To spatřujeme v tom, že by měl být dán závažný důvod pro odvolání z funkce. Je zde též patrné, že daná povinnost musí být porušena alespoň z nedbalosti.²⁶²

Pokud správce pozůstalosti neplnil řádně své povinnosti a vyšlo najevo, že byla povinnost závažně porušena, pak je soud vázán povinností správce odvolat. Toto odvolání není nijak závislé na tom, zda byla osoba správce dosazena soudem, či byl-li správce pozůstalosti ustanoven zůstavitelem. Pokud došlo k danému

²⁵⁷ Viz § 1440 o.z.

²⁵⁸ Viz § 1443 o.z.

²⁵⁹ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 202.

²⁶⁰ Viz § 1554 odst. 2 o.z.

²⁶¹ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 203.

²⁶² SUCHÁ, Ludmila a MOKRÝ, Antonín. *Sborník přednášek a článků k novému občanskému zákoníku.* Praha: Pražské sdružení Jednoty českých právníků, 2014. s. 129.

porušení, nezkoumá se jen porušená povinnost, ale i jakým jednáním či opomenutím k porušení došlo. Následně se zkoumá i celý dosavadní výkon funkce správce pozůstalosti.²⁶³

Odvolání správce pozůstalosti může navrhnout každý, kdo je účastníkem pozůstalostního řízení v daném případě. Osoby, které mohou být účastníkem pozůstalostního řízení, jsou dědic a nepominutelný dědic a v určitých případech i manžel/manželka zesnulého. Ten/ta je účastníkem v případě, že se pozůstalostní řízení dotýká společného jmění manželů a též osoby věřitele v případě, že mohl odloučit část pozůstalosti k uspokojení své pohledávky. Tyto osoby prokazují svůj zájem na řádné správě pozůstalosti. Účastníci, kterým je dána možnost podat návrh na odvolání správce jsou tedy osoby, kterých se výkon funkce správce pozůstalosti přímo dotýká.²⁶⁴ O podaném návrhu pak rozhodne soud ve formě usnesení, proti kterému je možné podat odvolání.²⁶⁵

Osoba správce může být odvolána i bez návrhu usnesením soudu. Není zde rozdíl v tom, zda byl správce pozůstalosti ustanoven soudem či zůstavitelem. A to v případě neschopnosti řádného výkonu své funkce, ať již z důvodů zdravotních nebo určitého druhu nezpůsobilosti k plnění této funkce. Též, jak již bylo zmíněno, může být správce odvolán z důvodu závažného porušení své funkce nesplněním povinností. Další možností odvolání z funkce může být smrt správce pozůstalosti nebo jeho prohlášení za mrtvého či nezvěstného. Dále je tato možnost spojena s jeho nemožností výkonu funkce v případě omezení svéprávnosti. Samozřejmě může zánik funkce spojen i s příjmemnějšími okolnostmi, které mohou nastat naplněním povinností, kterými byl pověřen, což může být např. vypracování soupisu pozůstalosti. Dále také pravomocným rozhodnutím o dědictví, protože od té chvíle si již dědicové spravují zděděný majetek sami.²⁶⁶

Usnesení o dovolání obdrží osoba navrhovatele, která podmínila odvolání správcem pozůstalosti, o kterého v řízení o návrhu jde, a také účastníci, kteří se účastnili průběhu celého pozůstalostního řízení.²⁶⁷ Usnesení o ukončení funkce

²⁶³ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 237.

²⁶⁴ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 203.

²⁶⁵ Viz § 129 z.ř.s.

²⁶⁶ ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 204.

²⁶⁷ Viz § 110 z.ř.s

správce pozůstalosti je možné, v případě splnění podmínek, napadnout odvoláním.²⁶⁸

²⁶⁸ Viz § 237 o.s.ř.

6. Pořízení pro případ smrti

Pořízení pro případ smrti je bráno jako právní jednání, které uskutečňuje zůstavitel v případě svého úmrtí. Takto určené jednání je spojené s osobním majetkem zemřelého. Mezi instituty v pořízení pro případ smrti patří závěť, dovětek a dědická smlouva.

6.1 Dědění ze závěti

Závěť je považována za nejtypičtější a nejpoužívanější pořízení pro případ smrti. Její obecná úprava je popsána v § 1494–1497 OZ. Její sepsání je považováno za vůli zůstavitele, sepsanou pro případ smrti, kterou zůstavitel předává část majetku alespoň jedné případně více osobám. Jedná se o podíl z pozůstalosti, případně odkaz. Vůle závěti projevená má své požadavky na vážnost, pravost a srozumitelnost. V případě nejasností, co přesně zůstavitel závěti zamýšlel, má být z obsahového hlediska co nejlépe vyhověno jeho požadavkům.²⁶⁹ Sepsáním zůstavitel projevuje svou vůli určenou pro vymezené adresáty, kteří se s poslední vůlí seznámí až v případě zůstavitelovy smrti. Tím je dáno pravidlo, že by zůstavitel pro udržení vážnosti a srozumitelnosti neměl se sepsáním závěti otálet až do posledního dechu, aby takto ustanovená závěť byla sepsána při plném vědomí a rozvážně podle předepsané formy určené zákonem.²⁷⁰

Neplatnost závěti je spojena s několika zásadami a nedovoleným jednáním. V případě, že zůstavitel neuvedl, kdy byla závěť pořízena tzn. není datum pořízení závěti, nebo v případě, že bylo sepsáno závěti vícero, bez možnosti zjištění, která je poslední, a tedy považována na platnou. Další z nedovolených úkonů je, když zůstavitel zplnomocnil vypracováním závěti jinou osobu. Toto ustanovení platí i v případě manželského páru, kdy druhý z manželů nemůže sepsat závěť za umírajícího. Mezi nimi je však možné sepsat dědickou smlouvu, v které se mohou uvést za osobu dědice nebo odkazovníka.²⁷¹ Závěť je brána jako právní jednání, které začíná působit až smrtí zůstavitele. Tzn. právní účinky působí až od doby

²⁶⁹ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 280-281.

²⁷⁰ ELIÁŠ, Karel et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 615.

²⁷¹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 84-85.

smrti zůstavitele vůči takto vymezeným adresátům. Tímto okamžikem vychází najevo, kdo je případný dědic či odkazovník, a jaký majetek na ně přechází.

Závěť je odvolatelné jednostranné právní jednání, s účinností až po smrti osoby, která ji vypracovala. Zůstavitel má právo za svého života poslední vůli odvolat nebo změnit, dle jeho uvážení, pokud se změna nepříčí zákonu.²⁷²

6.1.1 Náležitosti závěti

Závěť by měla být míněna jasně, vážně a srozumitelně a ve svém právním jednání by neměla odporovat zákonu a dobrým mravům. V případech, kdy pro nesrozumitelnosti nebo nedostatečné určitosti, může být na závěť z důvodu nemožnosti interpretace nahlíženo jako na zdánlivé právní jednání. Neplatnost se odráží i v případech, kdy je v závěti předávána věc neexistující nebo v případě, kdy je navazující splnění na nabytí dědického podílu nemožné.²⁷³

Za dědice, případně odkazovníka může být určena jak fyzická, tak i právnická osoba. To je spojeno s ustanovením, že dědicem může být každý, kdo disponuje právní osobností. V případě fyzické osoby může být za právní osobnost považováno i počaté, ale zatím nenarozené dítě tzv. nasciturus. Právnickou osobou takto vymezenou může být např. družstvo, ústav, obchodní společnost atd. Fyzická osoba a její konkretizace je spojena s jménem, příjmením a datem narození, případně i bydlištěm, je-li zůstaviteli známo. Zůstavitel má pravomoc určit za dědice však i osoby nebo skupiny osob blíže neurčené. V takovém případě se dědicem stává obec dle posledního bydliště zemřelého, která pak dědictví využívá s prospěchem pro okruh osob závětí vymezených. Právnická osoba je pak v závěti vymezena dle názvu, sídla a identifikačního čísla. Platí zde výjimka, že se právnická osoba může stát dědicem i v případě budoucího vzniku. Toto ustanovení je platné, pokud dědická osoba vznikne nejpozději do jednoho roku od smrti zůstavitele.²⁷⁴

²⁷² SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 54-56.

²⁷³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 88.

²⁷⁴ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 53.

6.1.2 Formy závěti

Závěť může být sepsána několika různými způsoby. Mezi nejčastější formy vypracování závěti patří forma veřejné listiny a listiny soukromé. V určitých případech však může být sepsána závěť formou obsahující určité úlevy.

Závěť, jako soukromá listina, se dělí na tři základní skupiny. První ze soukromých listin je považována „*Holografní závěť*.“ Ta zakládá situaci, kdy si celou závěť sepíše sám zůstavitel, který ji následně podepíše. Je brána jako nejrychlejší způsob pořízení poslední vůle, avšak může obsahovat na rozdíl od veřejné listiny nedostatečnou formulaci, která by mohla zakládat nesprávné vyplnění zůstavitelovy vůle. Jako další můžeme počítat „*Alografní závěť prostou*“. Takto sepsaná závěť není sepsána vlastní rukou. Její pořízení však musí obsahovat vlastnoruční podpis před dvěma svědky a prohlášení, že jde o zůstavitelovu poslední vůli. K sepsání může být použit počítač nebo obdobné zařízení, to z důvodu nemožnosti zůstavitele napsat celou závěť vlastní rukou. K takto sepsanému dokumentu musí být připojen i podpis svědků v závěti a případně i vypracování svědecké doložky, která prokazuje jejich totožnost v případě pochybností. Další z možných závětí je „*Alografní závěť speciální*“. Takto sepsaná závěť se používá v případech, kdy zůstavitel pro své smyslové postižení např. slepotu, není schopen závěť sepsat, případně přečíst. Pro platnost závěti je třeba tří svědků, kteří jsou současně přítomni při vypracování listiny. Po přečtení nahlas osobou nezapisující poslední vůli, projeví zůstavitel souhlas s obsahem a vyjádří, že jde o jeho testament.²⁷⁵

Sepsání závěti ve formě veřejné listiny, resp. notářského zápisu, je možné jen profesionálem, tedy notářem, který je k úkonu pověřen notářským úřadem. Sepsaná závěť je pak uschována u sepisujícího notáře ve sbírce notářských zápisů. Takto uschovaná závěť je chráněna před případnou manipulací osob chtějících získat pro sebe větší prospěch z dědictví. Takto sepsaná listina obsahuje největší důkazní prostředek pro vypořádání majetku zůstavitele. Veřejná listina obsahující závěť je jako silný důkaz brána i z důvodu, kdy je zákonem dáno, aby si notář ověřil, zda je poslední vůle sepsána dobrovolně, vážně a není zasažena donucením

²⁷⁵ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 76-78.

jiné osoby.²⁷⁶ Je bráno, že závěť sepsána formou veřejné listiny nevytváří prostor pro určení neplatnosti poslední vůle.²⁷⁷

Privilegovaná závěť je používána v případech nepředvídatelných situací ohrožujících lidský život, které neumožňují při dané události dodržet všechny formální náležitosti závěti. Jejich vymezení je obsaženo v § 1542–1549 OZ. Pro všechny privilegované závěti platí, že hned, jak je to možné, mají být dány do úschovy notáři. První z možných je závěť ústní před třemi svědky nacházejícími se současně na jednom místě. Daná možnost je povolena v situaci přímého ohrožení života. Svědci mají pak povinnost dodatečně sdělit soudu obsah ústní závěti.²⁷⁸ Starosta obce je další z osob umožňující privilegovanou závěť, v případě, kdy je obava, že by se zůstavitel nedožil sepsání veřejné listiny. Zde se v přítomnosti starosty a dvou svědků vypracuje poslední vůle zůstavitele. Obdobné platí i pro závěť sepsanou kapitánem lodi nebo letadla registrovanými pod českou vlajkou. Tato závěť je za přítomnosti dvou svědků sepsána do lodního, případně palubního deníku a následně předána úřadům České republiky. Poslední z možných je závěť vojenská, možná v případech válečných konfliktů, kdy mohou osoby ozbrojených sil pořídit závěť před velitelem vojenské jednotky ČR nebo vyšším důstojníkem, a to v přítomnosti dvou svědků. Takto sepsaná poslední vůle je pak předána Ministerstvu obrany ČR.²⁷⁹

6.1.3 Zrušení závěti

Zrušení a změna závěti jsou vždy jednostranným úkonem na straně zůstavitele, který si již nepřeje, aby závěť byla platná, případně platná v dané formě. Zůstavitel tedy oplývá možností závěť kdykoliv měnit, případně ji zrušit. Mezi základní principy zrušení závěti lze počítat odvolání a pořízení nové závěti. Při zrušení je platná zásada, která udává povinnost osobního výkonu zrušení závěti zůstavitelem, tedy nemožnost tento úkon provést skrze ustanoveného zástupce.²⁸⁰

Pořízení nové platné závěti nahrazuje původní a ruší její ustanovení. Původní závěť je tedy neplatná v tom rozsahu, v jakém byla obsahová stránka

²⁷⁶ Viz § 1538 o.z

²⁷⁷ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s.58-59.

²⁷⁸ Viz § 147 z.ř.s.

²⁷⁹ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 284-285.

²⁸⁰ Viz Rozhodnutí NS 21 Cdo 2968/2006 citováno viz – Zdroje: Judikatura

změněna závěti následnou.²⁸¹ Původní závěť tak pozbývá platnost okamžikem nové upravené závěti. Závěť je možné zrušit i formou, kdy původní závěť zaniká a na její místo vstupuje dědická smlouva.²⁸²

Odvolání závěti obsahuje zrušení ustanovení v ní obsažené bez nahrazení jiné formy odkázání dědických podílů. Odvolání je děleno na zrušení závěti výslovně, kdy zůstavitelů sepíše listinu, ve které výslovně prohlásí, že jím sepsanou závěť odvolává a ruší všechny její budoucí právní účinky. Obsah této listiny by měl mít stejnou formu jaká je potřebná pro zřízení závěti. (§ 1577 oz) Další z možností je odvolání závěti mlčky. Kdy zůstavitel sám danou listinu zničí. Pro účinnost takového odvolání je nutná vůle a dostatečná způsobilost zůstavitele takový projev učinit. Právní následky takového jednání vznikají, pokud zničení závěti byl zůstavitelův záměr, a ne omyl či náhoda.²⁸³

Odvolání závěti vyhotovené veřejnou listinou je spojeno s požadavkem zůstavitele o vydání závěti ze sbírky notářských zápisů. Tuto možnost má každý zůstavitel, který pořídil závěť notářským zápisem. Odvolání je spojeno s předáním zápisu z úschovy. Její navrácení zůstaviteli je považováno za odvolání. Byla-li závěť předána do úřední úschovy, která je uložena v Centrální evidenci pořízení pro případ smrti, pak její vydání nezpůsobuje okamžité odvolání jako v předcházejícím případě. Zůstavitel pro její zrušení musí závěť výslovně odvolat, případně pořídít novou, aby původní byla odvolána.²⁸⁴

6.2 Dovětek

Dovětek je brán jako určitý doplněk závěti, který stejně jak závěť udává osobní a odvolatelné projevení zůstavitelovi vůle. Jeho opodstatnění je spojeno z možnosti udání podmínek, doložení času i uvedením příkazu. Zůstaviteli je zde dána i možnost nařídit též odkaz.²⁸⁵ Pro dovětek platí uvedení ve stejné formě jako jsou obsahové náležitosti závěti. Jejich odlišnost je spatřována jen obsahově

²⁸¹ Viz § 1576 o.z.

²⁸² SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 81-82.

²⁸³ Viz Rozhodnutí 21 Cdo 2242/2012 *citováno viz* – Zdroje: Judikatura

²⁸⁴ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 235-237.

²⁸⁵ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 52.

v situaci, kdy závěť umožňuje povolat dědice, ale dovětek takovou možnost postrádá.²⁸⁶

Sepsaný dovětek může být připojen k závěti nebo uveden jako samostatné právní jednání. V takovém případě má pak dovětek stále možnost udávat podmínky, odkaz apod. Samostatný dovětek pak zastává funkci závěti s omezením v ustanovení závětního dědice. Samostatně vydaný dovětek pak působí pouze na odkazovníka a zákonné dědice.²⁸⁷

6.3 Dědická smlouva

Dědická smlouva je brána jako smlouva uzavíraná mezi zůstavitelem a osobou dědice nebo odkazovníka. Druhá smluvní strana musí souhlasit s uvedením do pozice dědice. Na rozdíl od závěti je v dědické smlouvě omezena jednostranná změnitelnosti a odvolatelnost.²⁸⁸ Dědická smlouva při povolání dědice může mít formu bezúplatnou, ale může být zpoplatněna nebo vyvolávat určité plnění. Jedná se o vícestranné právní jednání. Na jedné straně stojí zůstavitel a na druhé dědic, případně více dědiců.²⁸⁹

Dědická smlouva v sobě obsahuje právní úpravu jak smlouvy, tak i závěti. Vztahují se na ni tedy oboje ustanovení. Její sepsání může být upraveno jen formou veřejné listiny neboli notářským zápisem.²⁹⁰

Při uzavírání této smlouvy jsou dány přísnější parametry než při uzavírání samotného testamentu. Smlouva se uzavírá mezi stranami zůstavitele na jedné straně a dědice či odkazovníka na straně druhé. Pro možnost uzavření takovéto smlouvy musí být zůstavitel plnoletý a nesmí být omezena jeho svéprávnost. V takovém případě je možné smlouvu uzavřít jen se souhlasem opatrovníka nezpůsobilé osoby. Přísnější pravidla jsou spatřována i v zásadě, že smlouva může být spojena jen s osobním výkonem vylučujícím zastoupení cizí osobou.²⁹¹ Jen

²⁸⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., a kol. *Občanský zákoník. Svazek IV. 2.* vydání, Praha Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 235-237.

²⁸⁷ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 73-74.

²⁸⁸ BEZOUŠKA, Petr; PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny.* 1. vyd. Ostrava: Anag, 2013. s. 207.

²⁸⁹ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 85.

²⁹⁰ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 289.

²⁹¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva.* Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 76-78.

v případech, kdy je v dědické smlouvě přímo uvedena možnost převedení dědictví na jinou osobu, je tato podmínka dovolena.²⁹²

6.3.1 Práva a povinnosti stran

Dědická smlouva nijak neomezuje zůstavitele za života v nakládání s majetkem takto zatíženým pro případ smrti. Je zde dán zákaz jen pro druhou stranu smlouvy, tedy dědice, kterému není dovoleno případně nabytý majetek převádět na další osobu. Za života zůstavitele je takto vymezený majetek stále ve vlastnictví zůstavitele a dědické právo na daný majetek vzniká až smrtí první ze stran smlouvy.²⁹³ Zůstavitel má oprávnění převést majetek obsažený v dědické smlouvě na dědice již za života, pokud si takové ustanovení předem dohodli, a to ve formě veřejné listiny. Takto převedené dědictví pak obsahuje majetek jen ve smlouvě vymezený. I v případě, že by zůstavitel dědickou smlouvou převedl všechny svůj majetek na dědice, a následně pak získal ještě majetek jiný, již se na něj nebude ustanovení o převodu majetku vztahovat, protože takto získaný majetek není předmětem dané dědické smlouvy. Převedením majetku žijícího zůstavitele na dědice přechází i veškeré právo k majetku a s tím spojené povinnosti.²⁹⁴ Dědická smlouva obsahuje také omezení, určující, jaká je maximální velikost podílu takto převedeného. Dle § 1585 OZ může být takto převeden majetek jen do velikosti tři čtvrtin z majetku zůstavitele. Jedna třetina nemá být takto zatížená. V případě, že by i tento podíl zůstavitel rád předal stejnému dědici obsaženému v dědické smlouvě, může tak učinit prostřednictvím závěti.²⁹⁵

Smlouva určená takto dědickým titulem je od závěti odlišná též formou použití podmínek. Závěť obsahuje podmínky vymezené v § 1561-1563 OZ. Dědická smlouva však používá ustanovení obecných podmínek dle § 548-549 OZ. Upravená je zde možnost splnění podmínky ještě za života zůstavitele bez případné nutnosti podmínku opakovat. Podmínka nesrozumitelná a nepovolená určuje

²⁹² Viz § 1588 odst.1 věta druhá o.z.

²⁹³ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 290.

²⁹⁴ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva.* Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 97-98.

²⁹⁵ SVOBODA, Jiří; KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 87-88.

neplatnost dědické smlouvy jako celku, zatímco v závěti takto uvedená podmínka není brána v potaz.²⁹⁶

6.3.2 Dědická smlouva uzavřená mezi manželi

Uzavření dědické smlouvy mezi manželi je určeno pro situaci, kdy jeden z manželů určuje druhého jako svého dědice případně odkazovníka. Může nastat i situace, kdy se za dědice povolávají oba navzájem. Podmínkou pro toto ustanovení je nutný souhlas osoby takto za dědice ustanovené.²⁹⁷ Takovéto ustanovení je možné i v případě snoubenců, kteří teprve plánují do manželství vstoupit. Pak dědická smlouva vstupuje v platnost až dnem uzavření jejich manželství.²⁹⁸ Zda je možné vzájemné povolání dědickou smlouvou pro osoby odlišné od manželů není zákonem stanoveno, avšak dle ustanovení čl. 2 odst. 3 LSZP, které udává: „*každý může činit, co není zákonem zakázáno*“, je zřejmé, že toto ustanovení může být platné i pro další osoby.²⁹⁹

Manželství může být skončeno i jinou situací, než je smrt jednoho z manželů, a to rozvodem. Ten nemá však vždy okamžitý vliv na zrušení dědické smlouvy. Okamžité ukončení rozvodem je možné jen ve chvíli, kdy se na tom oba manželé při uzavírání dědické smlouvy dohodnou. Další z možností zrušení smlouvy zapříčiněné rozvodem může být rozhodnutí soudu o zrušení. Zde platí výjimka, kdy soud návrhu nevyhoví z důvodu, že směřuje vůči manželi, který rozvrat manželství nezpůsobil.³⁰⁰

6.3.3 Zrušení dědické smlouvy

Dědická smlouva je právní jednání, které umožňuje změnu a zrušení smlouveného několika možnostmi. První z případů je zrušení závěti. Zůstavitel může učinit zrušení dědické smlouvy v případě, kdy dědic dá k takovému jednání souhlas formou veřejné listiny.³⁰¹ Druhou z možností na zrušení dědické smlouvy je

²⁹⁶ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 290.

²⁹⁷ Viz § 1592 odst.1 o.z.

²⁹⁸ Viz § 1582 odst.2 o.z.

²⁹⁹ SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 90-91.

³⁰⁰ HURDÍK, Jan et al. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 290.

³⁰¹ Viz § 1590 o.z.

spojena s dohodou obou stran, kdy se zůstavitel a dědic dohodnout na zrušení daného ujednání. I tato možnost je spojena se zrušením ve formě veřejné listiny.³⁰² Další z možností jsou spojeny s manželstvím, které zakládá případné zrušení rozvodem, bylo-li tak v dědické smlouvě předem ujednáno, případně pak soudním rozhodnutím. Zrušení však může být přisouzeno i důvodu, kdy je manželství prohlášeno za neplatné.³⁰³ Následnou možností zrušení je přerod dědické smlouvy na závět' z důvodu nedostatečné formy nebo nesplněním nutných podmínek, které mohou být spatřovány v pořízení nesvéprávnou osobou bez souhlasu jejího opatrovníka.

Neplatnost dědické smlouvy může být též spatřována v jednání zástupce místo osobního jednání dle § 1584 OZ. Další z nemožností je popsána v § 1585 OZ, kdy není zanechán dostatečný volný díl pozůstalosti. Takové případy jsou brány za neplatně stanovenou dědickou smlouvu. Ta by však svým obsahem mohla být přeměněna na platnou závět'.³⁰⁴

³⁰² Viz § 564 o.z.

³⁰³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 99.

³⁰⁴ FIALA, R., DRÁPAL, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 301-303.

7. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo přehledné vymezení a analýza vedlejších doložek v závěti z pohledu historického a teoretického, se zaměřením na současnou právní úpravu.

V úvodu lze spatřovat rozdílnost vedlejších doložek v závěti v průběhu časového vývoje na našem území, který zahrnuje čtyři občanské zákoníky. Tyto zákoníky upravovaly výkon vedlejších doložek v závěti různými způsoby. Některé vedlejší doložky, které jsou v nynějším zákoníku upraveny, postrádaly oporu v předcházejících zákonících. Je zajímavé pozorovat, jakým způsobem bylo s vedlejšími doložkami nakládáno v časech totalitního režimu. Především pak považování většiny institutů vedlejších doložek za obtěžující ustanovení dědice zůstavitelem.

Hlavní část této diplomové práce se soustředí na vymezení současné pozitivně právní úpravy vedlejších doložek v závěti. Zde je třeba uvést, že nynější úprava vedlejších doložek závěti v našem právním řádu je pojata velice praktickým způsobem a umožňuje svobodné nakládání s majetkem v soukromém vlastnictví. Tato ustanovení nám dávají možnost upřesnit nakládání s majetkem pro případ smrti a využít vliv na určení, jak má být s pozůstalostním majetkem nakládáno. Jako významný posun v současném právním řádu je nutnost výkonu zůstavitelovy vůle takovým způsobem, aby co nejvíce korespondoval s ustanoveními v závěti. Současná úprava však přináší v poslední vůli i určité omezení. Problematika v dané oblasti je spojena například s neplatností závěti v případě, kdy obsahuje nemožnou podmínku odkládací. Takto vymezená podmínka zakládá i neplatnost určení dědice v ní obsažené. Zde je důležitá interpretace zůstavitelovy poslední vůle, kdy je pro dědice příznivější, aby se daná podmínka vyložila jako příkaz, který pro jeho splnění stačí vykonat alespoň přibližně. K další problematice v právním řádu můžeme počítat i nemožnost ustanovit vykonavatele závěti soudní cestou. V nynější době je možné povolat vykonavatele jen ve formou závěti. V procesně právní situaci je pak problém spatřován u následného dědice, kde není zcela jasné, zda následný dědic může být účastníkem již původního pozůstalostního řízení.

Dalším z institutů je dědická substitute, která umožňuje zůstaviteli lépe určit, kdo bude disponovat s jeho dědictvím. Zůstaviteli je tímto dána možnost na rozšíření okruhu jeho případných dědiců. Svěřenské nástupnictví udává zůstaviteli možnost určit, kdo a za jakých okolností bude nabývat dědictví po předním dědici.

Je zde tedy možnost, aby zůstavitel určil, jak se má co nejlépe nakládat s majetkem, který za života nashromáždil.

V této diplomové práci se pojednává také o institutu nahrazujícím vedlejší doložky závěti, který přináší možnost odlišné úpravy nabytí dědictví než závětí. Jmenovaný institut se nazývá dědická smlouva, která obsahuje větší důraz na formu, jakou má být učiněna. Její zpřísnění na rozdíl od závěti je dáno tvrdšími pravidly, kdo takovouto smlouvu může uzavřít, i co má být v dané smlouvě ujednáno. Dědická smlouva je uzavírána s případným dědicem již za života zůstavitele. To však osobu zůstavitele nijak neomezuje za života svobodně nakládat s majetkem touto smlouvou upraveným.

Autor diplomové práce považuje vymezení vedlejších doložek v závěti dle OZ za kvalitně zpracované a rozšiřující možnost ustanovení, jak má být s majetkem po smrti zůstavitele nakládáno. Právní úprava nařizující, aby se vůli zůstavitele v závěti co nejvíce vyhovělo, však zakládá situaci, kdy člověk pořizující závět' s vedlejšími doložkami může narazit na interpretační problémy pro laika těžko pochopitelnými. V případě správně užitých vedlejších doložek je závět' upravena k co nejlepšímu splnění zůstavitelovy poslední vůle. Opačný případ však zakládá situaci, kdy dědictví je nabýváno až po průtazích způsobených případnou neplatností, které musí řešit osoby činné v pozůstalostním řízení. Autor zde tedy doporučuje, v případě porízení závěti obsahující vedlejší doložky, konzultaci s odborníky pro zamezení nejasností v závěti, zatěžujících notáře a soudy.

8. Cizojazyčné resumé

This work deals with the institutes appearing as a supporting regulation of the last will, which allows the testator to directly affect the heirs in the disposal of property after his death. The regulation is described here from a historical point of view, especially according to the current legislation.

The first legal regulation dealing with ancillary clauses of the last will in the territory of the Czech Republic was defined in the ABGB effective from 1811 to 1950. The change of political regime in our territory significantly increased the restrictions on the testator's ability to determine how property should be dealt with after death. The Civil Code, in force since 1 January 1951, considered the conditions to be inadmissible harassment of the heir, with a few exceptions. The Civil Code of 1964 established an even broader restriction on incidental clauses than was given by the previous code.

The Civil Code, effective from 1 January 2014, again gives the testator the opportunity to determine how the estate is to be treated after his death. It therefore enables the opportunity to directly influence estate by ancillary clauses in a will, that is, what must be done to obtain the right to inherit. By basic definition, we can divide the secondary clauses into three basic groups. The first group includes the executor of the will, as the person who has control over the performance of the testator's last will and the administrator of the estate, who takes care of the said property until the inheritance settlement. The second group contains the condition, time proof and the order. Only if the condition is met does the heir gain the right to inherit. The proof of time stipulates for how long someone can dispose of the testator's property, or from when the heir has the right to dispose of the testator's property. The order is established to determine how the testator's property is to be handled. The third group of ancillary clauses in a will regulates the situation of substitute inheritance and fiduciary succession.

The last part of this work deals with the general definition of acquisition in case of death. It outlines the ways in which the testator can leave the estate behind. These institutes are applied during the lifetime of persons who want to make sure that their property passes into the inheritance of persons who have designated it for this by their last will. These institutes contain a unilateral expression of will in the

case of a will and a suffix. On the contrary, a contract of inheritance is considered as a bilateral or multilateral legal act on the border of a contract and a will.

9. Seznam použitých zkratk

A.z.	Zákon č. 85/1996 Sb. Zákon o advokacii
ABGB	Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
čl.	článek
Gl. U. N. F	Sbírka rozhodnutí Glaser-Unger Neue Folge (1898-1915)
Gl. U.	Sbírka rozhodnutí Glaser-Unger (1859–1897)
KatZ	Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)
LZPS	Listina základních práv a svobod
např.	například
NŘ	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů obecný zákoník občanský)
odst.	odstavec
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění k 31. 12. 2013
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZO	císařský patent č. 946/1811 Sb. z. a n., obecný zákoník občanský
písm.	písmeno
Sb.	Sbírka zákonů (český promulgační list)
SOZ	zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník
tzv.	tak zvaný
Vážný	Sbírka rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky z let 1919-1948
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

10. Zdroje

Seznam knižní literatury:

BEDNÁŘ, V. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 301 s. ISBN 978-80-7380-292-9.

BEZOUŠKA, Petr; PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník Nejdůležitější změny*. 1. vyd. Ostrava: Anag. 2013, 376 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

BÍLEK, P., ŠEŠINA, M. *Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Zákony s poznámkami*. Praha: C. H. Beck, 2001. 507 s. ISBN 80-7179-590-9.

DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. Díl čtvrtý. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 92 s. ISBN 978-80-7478-939-7

ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář, úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. 1. vyd. Praha: Linde Praha a. s., 2008, 1386 s. ISBN 978-80-7208-922-2.

ELIÁŠ, Karel et al. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2.

FIALA, Roman; DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník: komentář. IV, Dědické právo (§ 1475–1720)*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 633 s. ISBN 978-80-7400-570-1

HARTMANN, A., *Poslední pořízení*. V Praze: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Sbírká pojednání z československého práva, 1935, 67 s.

HOLUB, Rudolf. *Komentář k občanskému zákoníku. Právo dědické*. Praha: Orbis, 1957. 381 s.

HURDÍK, J. a kol. *Občanské právo hmotné – Obecná část. Absolutní majetková práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 308 s. ISBN 978-80-7380-377-3.

KNAPP, Viktor, ANDRES, Bedřich a Právnický ústav. *Učebnice občanského a rodinného práva: celostátní vysokoškolská učebnice, Svazek I: Obecná část – Práva věcná*. Praha: Orbis, 1955. 441 s.

KNAPP, Viktor; KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 2. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: CODEX Bohemia, 1998, 493 s. ISBN 80-85963-51-5.

KNAPP, Viktor; PLANK, Karol et al., *Učebnice československého občanského práva. Svazek II*. Praha: Orbis, 1965, 571 s.

KRČMÁŘ, J., *Právo občanské V. Právo dědické*, III. Doplněné vydání, Praha: Spolek československých právníků „Všehrd“, 1937, 158 s.

MAYR-HARTING, R., *Soustava občanského práva. Kniha pátá, Právo dědické*. Brno: Barvič & Novotný, Sbírka spisů právnických a národohospodářských, 1927. 143 s.

MIKEŠ, Jiří; MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2011. 432 s. ISBN 978-80-87212-79-0.

ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Reprint původního vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1998, 680 s. ISBN 80-85963-74-4.

SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C.H. Beck, 2018. 301 s. ISBN 978-80-7400-711-8.

SVOBODA, Emil. *Dědické právo*. Praha: Vesmír, 1921, 104 s.

SVOBODA, J., KLIČKA, O. *Dědické právo v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2014, 408 s. ISBN 978-80-7400-266-3.

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. 2. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2019, 732 s. ISBN 978-80-7598-412

Seznam sborníků:

SUCHÁ, Ludmila a MOKRÝ, Antonín. *Sborník přednášek a článků k novému občanskému zákoníku (2013-2014)*. Praha: Pražské sdružení Jednoty českých právníků, 2014. 270 s. ISBN 978-80-260-7884-5.

Seznam právních předpisů:

Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. a n., obecný zákoník občanský, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 85/1996 Sb. Zákon o advokacii

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Seznam judikatura:

Citováno viz: BÍLEK, P., ŠEŠINA, M. Dědické právo v předpisech let 1925-2001. Zákony s poznámkami. Praha: C. H. Beck, 2001. 507 s. ISBN 80-7179-590-9.

CZ 490/57 – s. 118

Citováno viz: BEDNÁŘ, V. Testamentární dědická posloupnost. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 301 s. ISBN 978-80-7380-292-9.

Cz 648/52 – s. 64

Citováno viz: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 732 s. ISBN 978-80-7598-412

Juristische Blatter – Vídeň 1877 č.23– s. 206

Gl. U. 994. – s. 206

Gl U. N.F. 3680 – s. 206

Vážný 16137/37 - s. 207

Gl. U. 1373 – s. 209

Gl. U. 2049 – s. 210

Gl. U. 6422 – s. 221

Gl. U. N. F. 1179 – s. 227

Gl. U. 1347 – s. 228

Gl. U. 5295 – s. 192

Citováno viz: FIALA, Roman; DRÁPAL, Ljubomír a kol. Občanský zákoník: komentář. IV, Dědické právo (§ 1475–1720). 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 633 s. ISBN 978-80-7400-570-1

NS R I 229/30 – s. 260

NS 21 Cdo 3373/2011 – s. 266

NS R I 77, 78/35 – s. 229

NS 21 Cdo 2968/2006 – s. 275

21 Cdo 2242/2012 – s. 275